

Vlaanderen
is ondernemen

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen
en het “Fonds Innoveren en Ondernemen”

JAARVERSLAG 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Missie, taken, algemene organisatie en kerncijfers van het Agentschap Innoveren & Ondernemen	7
Aanspreekpunt voor ondernemingen	15
VLAIO Contact Center	15
Team Bedrijfstrajecten.....	16
Flanders DC	16
Vlaamse Kredietbemiddelaar.....	16
Intellectuele Eigendom	17
Enterprise Europe Vlaanderen.....	17
National Contact Point Vlaanderen	18
Acquisitie.....	18
Uitbouw digitaal loket.....	19
Ondernemerschap en innovatieversnelling	20
VLAIO Netwerk.....	20
Ondernemersvorming (Syntra)	20
Jongeren en ondernemerschap	21
Sensibilisering, bewustmaking en beeldvorming rond ondernemerschap	22
Begeleiding van ondernemers en ondernemingen	23
Thematisch en doelgroepgericht begeleidingsaanbod.....	24
Financiering.....	27
Clusterbeleid	29
Clusterbeleid in één oogopslag.....	29
Speerpuntclusters	29
Innovatieve ecosystemen	34
Moonshot (www.moonshotflanders.be)	35
Stimuleren van groei, transformatie en innovatie	37
Innovatiesteun voor bedrijven.....	37
Collectieve projecten gericht op onderzoek, ontwikkeling en kennisverspreiding.....	40
Steun voor mandaten	41
Steun voor opleidingen, advies en investeringen.....	43
Steun voor vergroening en klimaat	46
IPCEI (Important Projects of Common European Interest).....	48
Thematische steun.....	51
Bedrijven door de crisis helpen	53
Vlaams Beschermingsmechanisme.....	53
Corona Globalisatiemechanismes.....	55
Overbruggingslening	57

De omgevingsfactoren faciliteren	58
Economisch locatiebeleid	58
Activeringsbeleid voor on(der)benutte bedrijventerreinen	58
Steunverlening bedrijventerreinen, bedrijvententra en incubatoren.....	58
Beheer Europese fondsen	61
Een efficiënt beheer van het EFRO-fonds: EFRO-Vlaanderen programma.....	61
Een efficiënt beheer van het EFRO-fonds: Interreg-programma's	63
Brexit Adjustment Reserve (BAR)	65
Deelname aan internationale netwerken	66
Deelname aan netwerken.....	66
Overzicht steuntoekenning binnen internationale netwerken en hefboom EU-financiering	68
Bijlagen.....	70
Bijlage 1: Beslissingscomité bij het Fonds Innoveren en Ondernemen	71
Bijlage 2: Ethisch Strategisch Advies Comité	74
Bijlage 3: Overzichtstabellen bedrijfssteun	75
Bijlage 4: Overzicht gesteunde bedrijven	79

Voorwoord

Voorwoord

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen ondersteunt en promoot innovatie en ondernemerschap in Vlaanderen door middel van financiële steun, advies, netwerkvorming en samenwerking. VLAIO is het unieke aanspreekpunt voor ondernemers en ondernemingen in Vlaanderen voor alles wat met hun bedrijfsactiviteiten te maken heeft. Startende ondernemers, ondernemers, individuele ondernemingen en groepen van ondernemingen kunnen er met hun vragen voor informatie, hulp en steun terecht. Het agentschap wil daarbij zeer klantgericht werken, met instrumenten afgestemd op de behoeften en vragen van ondernemers en ondernemingen, en stelt duidelijkheid, eenvoud (lage drempels, snelle en simpele procedures) en transparantie (in organisaties, structuren en instrumenten) centraal. Het Agentschap Innoveren & Ondernemen is een agentschap van de Vlaamse overheid in België. Het agentschap heeft tot doel het stimuleren en ondersteunen van innovatie en ondernemerschap in Vlaanderen.

Ook in 2022 was de focus voor VLAIO dubbel: aan de ene kant werden nog steeds maatregelen genomen om ondernemingen door diverse crisissen te helpen, aan de andere kant hielden we de blik ook op de toekomst gericht en werden naast innovatiesteun en steun voor opleidingen en investeringen ook (nieuwe) maatregelen genomen om ondernemingen voor te bereiden op de toekomst en hen aan te zetten om de transitie te maken naar een groenere en klimaatvriendelijke economie.

In het begin van 2022 werd nog een ondersteuningspakket aan vervolgmaatregelen opgezet om ondernemingen met exploitatievestigingen in Vlaanderen door de laatste fase van de coronacrisis te helpen en de continuïteit van deze ondernemingen te verzekeren. Naast de vervolgmaatregelen Vlaams Beschermingsmechanisme 11 en 12, werden ook een Corona Globalisatiemechanisme 2021 en de Overbruggingslening in de markt gezet. Maar hiermee kenden de crisismaatregelen evenwel geen einde. Na de coronacrisis kondigde zich een nieuwe crisis aan, namelijk de **energiecrisis**. Als gevolg van de Russische agressie tegen Oekraïne stegen de energiekosten ongezien en besliste de Europese Commissie tot een Tijdelijk crisiskader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de economie na de Russische agressie tegen Oekraïne. VLAIO lanceerde medio 2022 hiertoe de Overbruggingslening Oekraïne. Daarnaast werkte VLAIO de Energiesteun aan ondernemingen voor verhoogde energiekosten uit.

In 2022 heeft VLAIO niet alleen ondersteuning gegeven om gezonde ondernemingen door de crisis te halen, maar ook met middelen Vlaamse Veerkracht heel wat projecten gesteund om bedrijven te laten vergroenen, te ondersteunen bij de klimaattransitie en verantwoord om te gaan met watergebruik en in te zetten op circulaire economie. Met de specifieke steunmaatregelen die via Vlaamse Veerkracht gefinancierd werden, werd in 2022 een grote inspanning gedaan om bedrijven aan te zetten te transformeren naar een koolstofarme en circulaire economie.

Naast deze ontwikkelingen werd ook in 2022 de reguliere werking van het agentschap ter ondersteuning van de economie, innovatie en het ondernemerschap in Vlaanderen verdergezet. Dit jaarverslag biedt een exhaustief overzicht van de subsidies, steun en diensten die het agentschap in 2022 aangeboden heeft en geeft zo een beeld van het brede palet aan maatregelen waarmee het agentschap de economie, innovatie en het ondernemerschap in Vlaanderen ondersteunt.

Mark Andries

Administrateur-generaal

Missie, taken, algemene organisatie en kerncijfers van het Agentschap Innoveren & Ondernemen

MISSIE van het Agentschap Innoveren & Ondernemen

Gedreven door de noden van de ondernemingen en de economische en maatschappelijke uitdagingen draagt het Agentschap Innoveren & Ondernemen bij tot een versterkt klimaat van duurzame economische groei en jobcreatie in Vlaanderen via:

1. het stimuleren van alle vormen van ondernemerschap;
2. het verhogen van het groeipotentieel en het innoverend vermogen van de Vlaamse ondernemingen;
3. het creëren van stimulerende omgevingsfactoren voor het ondernemen.

In het kader van de vervulling van de missie, vervult het agentschap essentieel een regisseursrol en treedt het slechts op als actor in complementariteit met de activiteiten van de private sector en intermediaire organisaties.

TAKEN zoals vermeld in het besluit

Om de missie waar te maken, voert het Agentschap Innoveren & Ondernemen, op het grondgebied van het Vlaamse Gewest, de volgende taken uit:

1. het informeren van ondernemers en kandidaat-ondernemers over ondernemerschap en innovatie;
2. het creëren van een cultuur van ondernemerschap en innovatie bij ondernemers en kandidaat ondernemers;
3. het stimuleren en ondersteunen van andere bestuurslagen en beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid tot het voeren van een innovatiegericht en ondernemingsvriendelijk beleid;
4. het aansturen en organiseren van een frontoffice als universele toegangspoort voor de ondernemingsvragen aan de overheid en voor specifieke vragen over het overheidsinstrumentarium gericht op ondernemingen;
5. het selecteren en financieel steunen van projecten en activiteiten van ondernemingen, maar ook van andere instellingen, organisaties en personen, ter bevordering van het innoverend vermogen en ondernemerschap;
6. het regisseren en coördineren van een actief en transparant netwerk van actoren die middelen ontvangen van het agentschap voor de uitvoering van projecten en activiteiten ter bevordering en ondersteuning van het innoverend vermogen en ondernemerschap in Vlaanderen;
7. het ontwikkelen en uitvoeren van het ruimtelijk-economisch beleid, met inbegrip van het brownfieldconvenantenbeleid en bemiddelingsopdrachten;
8. het coördineren en uitvoeren van de taken met betrekking tot 'toegang tot het beroep' in het algemeen en in het bijzonder de taken met betrekking tot ondernemersvaardigheden, ambulante en kermisactiviteiten en beenhouwer-spekslager;
9. het ontwikkelen en uitvoeren van een integraal handelsvestigingenbeleid, waaronder in het bijzonder het behandelen van socio-economische vergunningen;
10. het gericht faciliteren en financieel ondersteunen van de deelname aan 'ondernemingsgeoriënteerde' internationale programma's;
11. het uitvoeren van opdrachten voor de Europese Commissie, waaronder het beheer van de EFRO-fondsen;
12. promotie van design en productontwikkeling;
13. het administratieve, inhoudelijke en financiële beheer en de opvolging van initiatieven en opdrachten, opgedragen door de Vlaamse Regering;

14. het uitvoeren van taken van beleidsondersteuning.

Algemene ORGANISATIE

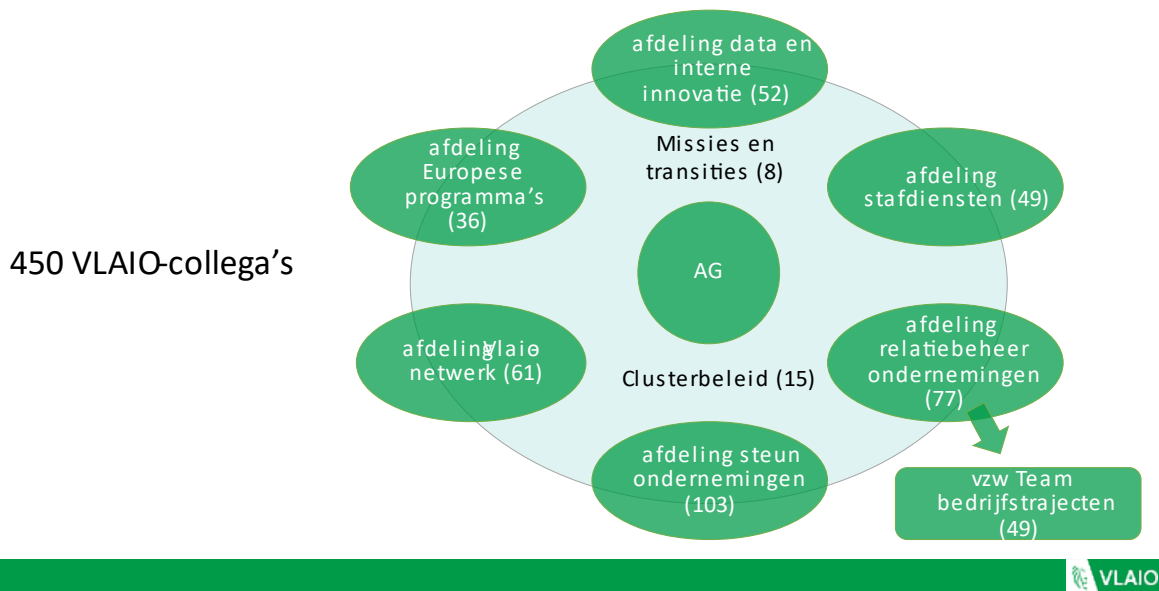
Het Agentschap Innoveren & Ondernemen voert zijn opdrachten uit onder verschillende regimes.

- ▶ In uitvoering van het decreet van 20 november 2015 houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie werd een beslissingscomité bij het Fonds Innoveren en Ondernemen opgericht. De Vlaamse Regering bepaalt welke instrumenten met betrekking tot de steunverlening tot de bevoegdheid van dit beslissingscomité behoren. Dit betreft de innovatiesteun aan bedrijven, de Baekeland- en Innovatiemandaten en de steun aan samenwerkings- en kennisverspreiding. Verder wordt ook de steun aan clusters door het beslissingscomité behandeld. Het beslissingscomité kan alle handelingen stellen die verband houden met de toekenning en de opvolging van deze instrumenten of combinaties ervan.
- ▶ De andere beslissingen en steuntoekenning volgen de gebruikelijke procedures voor een intern verzelfstandigd agentschap, met beslissingen door de Vlaamse Regering, de bevoegde minister of de administrateur-generaal.
- ▶ Verder is er een specifieke beheersstructuur voor het beheer van de Europese structuurfondsen.

Informatie over de werking en de samenstelling van het beslissingscomité bij het Fonds Innoveren en Ondernemen is opgenomen in bijlage 1.

2022 in een oogopslag

Werking Agentschap Innoveren & Ondernemen

VLAIO als aanspreekpunt voor ondernemingen

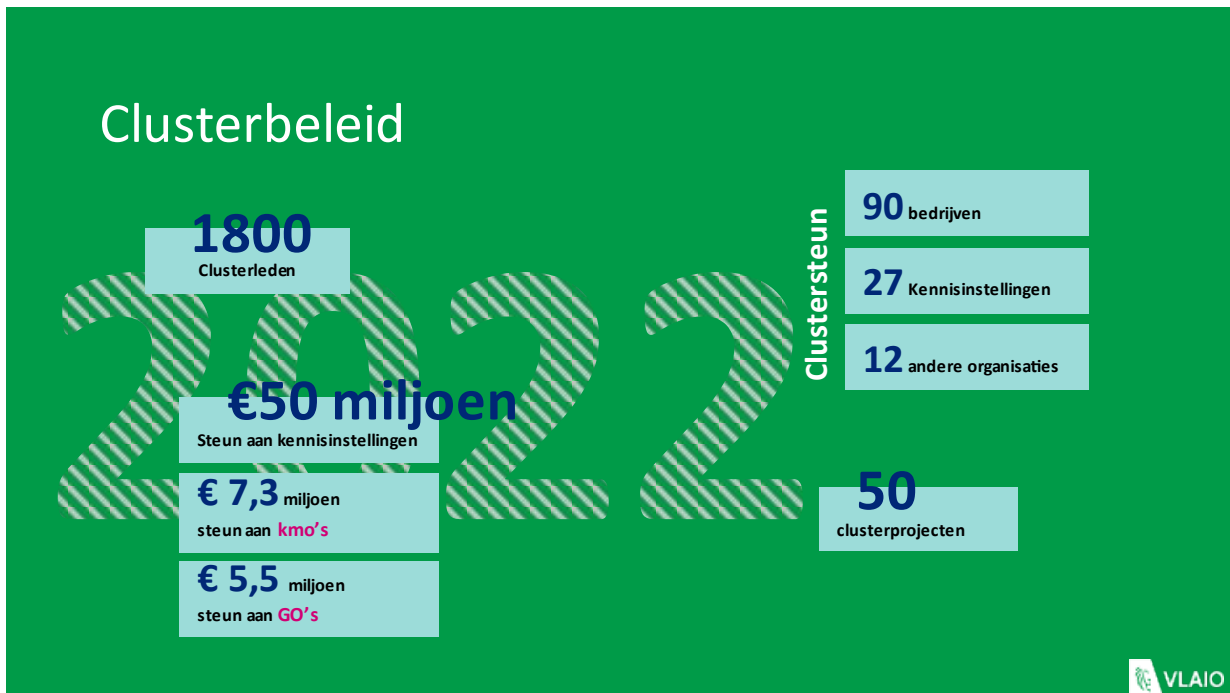

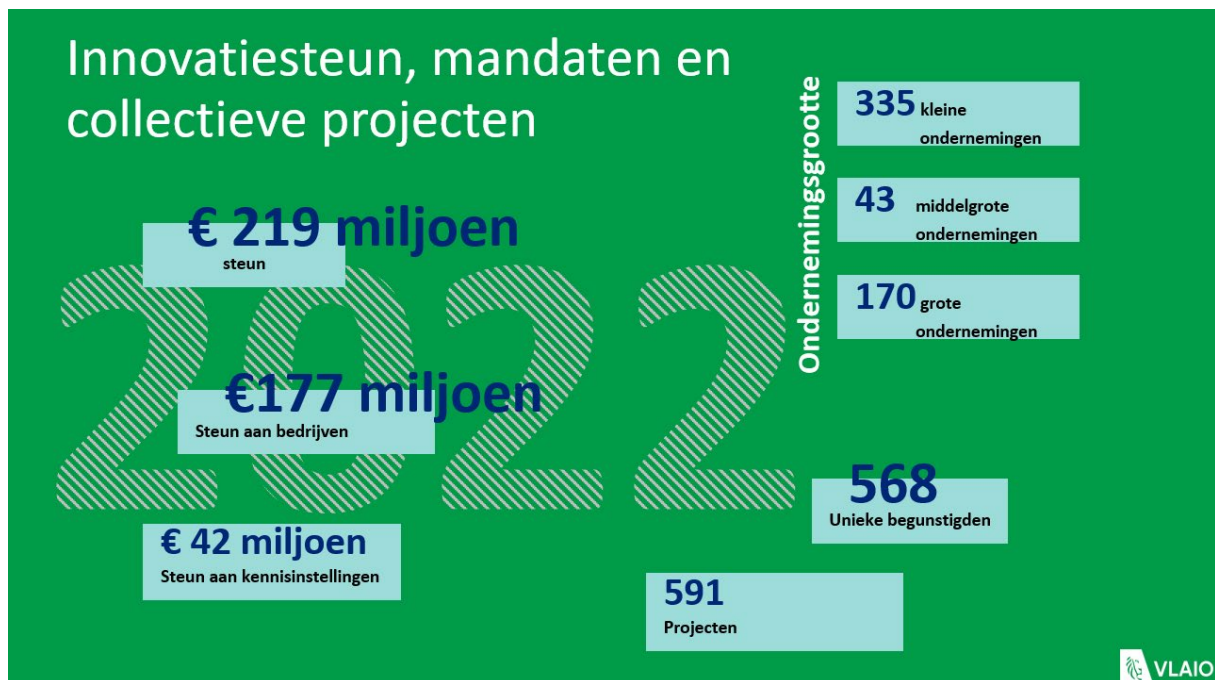
Ondernemerschap en Innovatieversnelling

Clusterbeleid

Innovatiesteun

Steun voor opleiding, advies en investeringen

Steun voor vergroening en klimaat

Aanspreekpunt voor ondernemingen

VLAIO wil de toegang tot de steun- en dienstverlening van de Vlaamse overheid voor bedrijven zo eenvoudig mogelijk organiseren. Daarom neemt ze in samenwerking met partners en andere overheden de rol op van geïntegreerde frontoffice voor ondernemersvragen aan de overheid en voor specifieke vragen over het overheidsinstrumentarium. VLAIO informeert, inspireert, adviseert, verbindt en ontzorgt ondernemers. De front office werking wordt opgenomen door de diensten VLAIO Contact Center, Acquisitie, Relatiebeheer vzw Team Bedrijfstrajecten en FlandersDC, Enterprise Europe Network (EEN), National Contact Point (NCP), Projectmanagement en Relatiebeheer, E-loketondernemers en Intellectuele Eigendom met elk hun specifieke dienstverlening naar de ondernemer.

VLAIO Contact Center

Het VLAIO Contact Center vormt het centraal aanspreekpunt van VLAIO. De generieke mailbox info@vlaio.be, het centraal telefoonnummer 0800 20 555, het Whatsapp-nummer en de lokale diensten fungeren hierbij als aanspreekpunt voor ondernemers. De informatieverstrekking over diensten en producten van het agentschap wordt zo veel mogelijk door het VLAIO Contact Center afgehandeld. Het VLAIO Contact Center staat tevens in voor het beantwoorden van vragen van ondernemers over overheidsmaatregelen. De ondernemer kan er onder andere terecht voor informatie over subsidies, starten met een onderneming, financiering, vergunningen en regelgeving.

In het contactcenter ontvingen we in 2022 in totaal **27.851 vragen**. Dit is gevoelig minder dan de recordcijfers die op het hoogtepunt van de COVID-19-pandemie in 2020 en 2021 werden genoteerd. Desondanks bleef het volume aan vraagstellingen in 2022 op een hoger niveau dan pre-corona in 2019. Naast vragen omtrent de allerlaatste steunmaatregelen n.a.v. de COVID-19-pandemie was dit vooral

een gevolg van de nieuwe stroom aan vragen ten gevolge van de oorlog in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende energiecrisis.

Tabel: Verdeling thema's contactcenter

Thema's	2020	2021	2022
Interne werking & communicatie	82	212	423
Een zaak starten	1.091	1.529	1639
Reglementering	262	347	440
Vestiging & detailhandel	85	85	159
Subsidies	2.151	3.274	4880
Financiering	1.343	1.749	1597
Innovatie & productontwikkeling	105	69	100
Europa & internationaal	25	28	96
Overname en stopzetting	36	86	81
Onbekend (incl. vragen over de coronapremies & de Oekraïne/energiecrisis)	194.552	88.495	16.065
Eindtotaal	200.296	96.380	27.851

Team Bedrijfstrajecten

Team bedrijfstrajecten adviseert en begeleidt bedrijven bij hun groeiambities, bedrijfstransformatie en innovatieve plannen. Team Bedrijfstrajecten bereikte in 2022 **2.421 bedrijven**, waarvan 67% nieuw was als klant. Daarnaast hadden de bedrijfsadviseurs ook contact met 233 particulieren, veelal pre-starters. Een bereikt bedrijf impliceert een een-op-een contact met een bedrijfsadviseur. Team Bedrijfstrajecten bereikt bedrijven vooral rechtstreeks door het eigen netwerk uitgebouwd door de bedrijfsadviseurs (41% van de vraagtrajecten) en via VLAIO (26%). De rest van de instroom komt via partners. Er werden **1.488 bedrijven begeleid**, waarvan 65% nieuw was en 89% een KO.

Er werden 7 FINMIX panels opgezet in samenwerking met Imec (2 sessies), Sirris (2 sessies), Flanders' Food (1 sessie) en Vlaanderen Circulair (2 sessies).

Flanders DC

In 2022 was Flanders DC het eerste aanspreekpunt voor ondernemersgerichte vragen en one-to-one begeleiding van ondernemingen uit de culturele en creatieve sectoren. De werking van Flanders DC werd in de loop van 2022 geheroriënteerd naar een gerichte werking op 2 domeinen: mode en design. Vanaf 2023 zal Flanders DC al haar middelen focussen op design en mode, ondernemingen uit de culturele en creatieve sectoren kunnen terecht bij de generieke projecten die voorzien worden .

Flanders DC bereikte in 2022 **602 creatieve ondernemers** met advies en begeleiding. Daarnaast organiseerde Flanders DC ook een aantal webinars, expertendagen, en nam men deel aan starterssessies, en contactdagen financiering en subsidies. Voor een volledig beeld van de werking van Flanders DC: [Flanders DC jaarverslag 2022](#).

Vlaamse Kredietbemiddelaar

De dienst Vlaamse Kredietbemiddelaar heeft als doel Vlaamse ondernemingen met toekomstperspectieven die een financieringsprobleem hebben te helpen met het zoeken naar een

oplossing. De kredietbemiddelaar komt zowel tussen bij de weigering van een nieuw krediet als bij problemen met een bestaand krediet. Bij bemiddeling wordt er gezocht naar een oplossing die de bemiddelaar zelf en de bank als redelijk kunnen beschouwen en die ook voor de ondernemer aanvaardbaar kan zijn. Afhankelijk van het financieringsprobleem bezorgt de kredietbemiddelaar een overzicht van alternatieve niet-bancaire financieringsmogelijkheden die mogelijk voor een oplossing kunnen zorgen voor het financieringsprobleem.

In 2022 ontving de dienst Vlaamse Kredietbemiddelaar **209 aanvragen** voor kredietbemiddeling. Vijf aanvragen waren onontvankelijk, het betrof vooral informatieve vragen zonder concreet probleem aangaande bedrijfsfinanciering.

De aard van het financieringsprobleem waarmee ondernemingen hoofdzakelijk aanklopten bij de kredietbemiddelaar betrof een weigering van een nieuw krediet (70%). Het merendeel van de aanvragers zijn eenmanszaken (38%) en bv's (47%). We kunnen vaststellen dat bij de berekening van de succesratio van de behandelde dossiers in 2022 bijna 60% succesvol werd behandeld.

De Vlaamse Kredietbemiddelaar is het meest actief in de sectoren groot- en kleinhandel, diensten, bouw en horeca.

Intellectuele Eigendom

Samen met Team Bedrijfstrajecten en Flanders DC vervult VLAIO ook de rol van eerstelijnsaanspreekpunt voor ondernemers voor hun vragen over Intellectuele Eigendom (IE).

Op de VLAIO-website wordt een veelheid van informatie en praktijkcases gebundeld aangeboden binnen een uitgebreid IE-dossier. Dit omvat onder meer ook de drie VLAIO IE publicaties: 'een handige wegwijzer IE', een brochure over IE in internationale context 'het buitenland lonkt' en een meer uitgebreid overzicht van de IE problematiek in 'Ons patent boekje'. Doorheen het jaar werden opnieuw 10 zitdagen georganiseerd om bedrijven de mogelijkheid te bieden om tijdens een individueel gesprek met IE experts van de FOD economie (octrooien), BOIP (merken, modellen en i-DEPOT), Flanders DC en VLAIO nader op hun IE problematiek in te gaan. 158 bedrijven maakten hiervan gebruik.

De eerstelijns online tool 'ideeSCAN' werd **4.570 gebruikers** bezocht en de Vlaamse online e-learning tool 'ThatsIP' bestemd voor studenten van het hoger onderwijs werd 4.593 keer geconsulteerd (er is ook een Engelstalige en Franstalige versie beschikbaar). 26 april 2022 werd het nieuwe platform www.create-protect-benefit.be ontwikkeld samen met BOIP, FOD Economie, OCNL en Sowalfin gelanceerd. Op dit platform kunnen bedrijven of ondernemers die niet vertrouwd zijn met de IE-thematiek toegankelijke informatie vinden.

Door VLAIO werd aan **179 bedrijven IE advies** verstrekt; de bedrijfsadviseurs van Team Bedrijfstrajecten brachten IE als aandachtspunt ter sprake bij zo'n 1.600 bedrijven en Flanders DC beantwoordde 143 IE adviesvragen van uit de creatieve sectoren.

Enterprise Europe Vlaanderen

Het Enterprise Europe Network (EEN) is een initiatief van de Europese Commissie (DG Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en kmo's) dat Europese kmo's ondersteunt en adviseert. Ze verlenen informatie over Europese regelgeving en financiering, faciliteren bedrijvencontacten en

helpen bij het opstarten van transnationale innovatieve projecten. Enterprise Europe Network wordt in Vlaanderen vertegenwoordigd door VLAIO en Flanders Investment & Trade.

Enterprise Europe Network Vlaanderen behoort tot een netwerk van meer dan 600 partnerorganisaties in de EU. Door dit netwerk kan EEN Vlaanderen snel betrouwbare informatie leveren over de Europese wetgeving en de regelgeving in andere lidstaten. Daarnaast brengen ze bedrijven gericht in contact met bedrijven uit andere landen die op zoek zijn naar economische of technologische samenwerking.

In 2022 adviseerde Enterprise Europe Network Vlaanderen **231 klanten** en werden **27 evenementen** georganiseerd waarop **151 deelnemers** aanwezig waren.

National Contact Point Vlaanderen

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen werd door de Europese Commissie erkend als National Contact Point (NCP) voor Vlaanderen voor het Europese kaderprogramma Horizon 2020 alsook voor de opvolger Horizon Europe, samen met het FWO. Alle informatie over NCP Flanders is te vinden op de website www.ncpflanders.be.

Horizon Europe, het nieuwe R&I programma, opvolger van Horizon 2020, is gestart in 2021 en heeft een nieuwe structuur. De nieuwe domeinen werden toegekend aan de bestaande NCP adviseurs volgens hun expertise. De verdeling over de programma's binnen het team vind je [hier](#) op de website terug. Potentiële indieners kunnen bij een NCP adviseur terecht voor informatie op maat, advies, warme doorverwijzing of voor ondersteuning bij een 'partnersearch'.

In 2022 bereikte NCP Flanders via de website 1560 stakeholders, een groei van 30% t.o.v. 2021. NCP Flanders organiseerde 21 infosessies (HEU en DIGITAL) waarop 705 stakeholders uit Vlaanderen aanwezig waren. Verder werden ook **42 gespecialiseerde adviezen** verstrekt.

Acquisitie

Met een specifiek team gericht op Acquisitie begeleidt VLAIO buitenlandse ondernemingen die willen investeren in Vlaanderen. Dit omvat bedrijven met een buitenlandse moeder/buitenlands aandeelhouderschap:

- zowel bedrijven die volledig nieuw zijn in Vlaanderen
- oorspronkelijk Vlaamse bedrijven die werden overgenomen door een buitenlandse groep

Specifiek voor het luik acquisitie van bedrijven (aantrekken van nieuwe bedrijven) werkt Team Acquisitie sterk samen met FIT dat via zijn buitenlands netwerk ook in het buitenland snel contacten met potentiële investeerders kan leggen.

In 2022 werden er **120 buitenlandse investeringsprojecten** begeleid.

Uitbouw digitaal loket

E-loketondernemers.be is een digitaal platform dat ontwikkeld wordt door VLAIO om ondernemers op een gebruiksvriendelijke manier een overzicht te geven van aan te vragen en op te volgen producten en diensten bij de Vlaamse overheid, steden en gemeenten. Het platform biedt daarnaast volgende functionaliteiten aan: raadplegen van de eigen publieke ondernemingsgegevens en nuttige links naar bv. jaarrekeningen, statuten, werkgeversrepertorium, ..., raadplegen van publieke ondernemingsgegevens van andere ondernemingen en het aantal nieuwe berichten in de e-Box Enterprise. Als ondernemer kan men zonder opnieuw aan te melden rechtstreeks doorgaan naar e-Box Enterprise.

In 2022 telde e-loketondernemers in totaal **396.238 aangemelde gebruikers**. 18 nieuwe partners traden toe tot het ecosysteem van e-loketondernemers en 315 nieuwe producten werden toegevoegd aan het productaanbod van e-loketondernemers waaronder Mijn VerbouwPremie van VEKA/Wonen in Vlaanderen en 272 producten van lokale besturen.

In 2022 konden in totaal 442 producten worden aangevraagd en/of opgevolgd. Een derde van de producten actief in 2022 maakte gebruik van ACM/IDM en 111 producten konden opgevolgd worden.

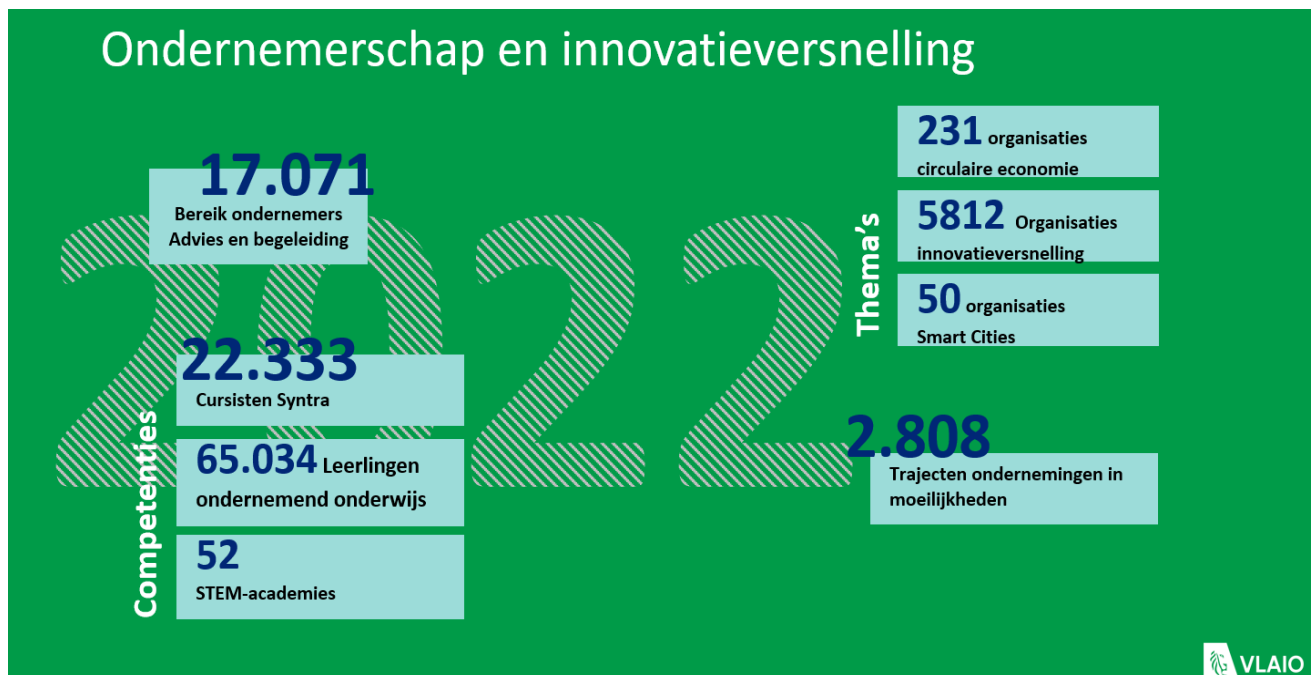
Ondernemerschap en innovatieversnelling

VLAIO Netwerk

VLAIO heeft de ambitie om ondernemerschap te bevorderen en groei en innovatie te stimuleren. Om deze opdracht waar te maken werkt VLAIO samen met tal van organisaties die dicht bij de ondernemer staan en sterk ingebed zijn in het ondernemerslandschap in Vlaanderen. VLAIO vormt samen met deze partnerorganisaties het zgn. 'VLAIO Netwerk'. Dankzij deze partnerschappen is VLAIO de motor van een bloeiend Vlaams ecosysteem waarin ondernemen en innoveren floreren.

De partnerorganisaties in het VLAIO-netwerk bieden informatie, ondersteuning, begeleiding en advies aan ondernemers en ondernemers in spe op tal van terreinen. De dienstverlening van de partners in het netwerk heeft onder andere betrekking op het aanbieden van opleidingen, bewustmaking rond het belang van ondernemerschap, begeleiding voor ondernemingen in elke levensfase en intensieve begeleiding van specifieke doelgroepen zoals start-ups en snelle groeiers. Daarnaast voorziet VLAIO via zijn partners ook in een specifiek aanbod voor ondernemingen die op zoek zijn naar kennis om te innoveren (met onder andere aandacht voor circulaire economie en smart cities), voorzien we in begeleiding van ondernemers in moeilijkheden, vrouwelijk en sociaal ondernemerschap en krijgt ook financiering en toeleiding naar financiering een prominente plaats in dit aanbod.

Met dit netwerk bereikten we in 2022 meer dan 100.000 leerlingen, cursisten, ondernemers en organisaties rond de thema's ondernemerschap en innovatieversnelling:

Ondernemersvorming (Syntra)

Met de ondersteuning van de werking van SYNTRA zorgt VLAIO voor een aanbod van innovatieve opleidingen die leiden naar zelfstandig ondernemerschap waarbinnen ook een uitstroom als KMO-medewerker mogelijk is. De bedoeling van deze opleidingen is het ondernemerschap in Vlaanderen te versterken door in te zetten op ondernemerscompetenties.

De SYNTRA opleidingstrajecten zijn modulair opgebouwd en zetten in op innovatie, ondernemerschap en levenslang leren. Er is een aanbod in 7 clusters van sectoren :

1. agro/food,
2. Beauty en welzijn,
3. ICT,
4. business en support,
5. logistiek en mobiliteit,
6. Bouw/elektro en energie,
7. Creatieve economie.

In de ondernemerschapstrajecten wordt een specifieke focus gelegd op de maatschappelijke transitie's : duurzaamheid, digitalisering, energie en zorg.

In het cursusjaar 2021-2022 namen in totaal **22.333 unieke cursisten** deel aan een SYNTRA-opleidingstraject en werden **14.360 attesten** afgeleverd.

BEREIK CURSUSJAAR '21-'22	Unieke cursisten	Attesten
Brussel	997	553
Limburg	5.773	3.853
Midden-Vlaanderen	4.451	2.853
Antwerpen en Vlaams-Brabant	4.482	3.816
West	6.666	3.285
TOTAAL	22.333	14.360

De verdeling van de cursisten over de verschillende thema's is als volgt:

Thema	Unieke cursisten
Agro-food	2.871
Beauty en welzijn	3.589
Bouw, energie	4.413
Business en support	5.840
Creatieve economie	1.799
ICT	1.886
Logistiek en mobiliteit	1.935
Totaal	22.333

Jongeren en ondernemerschap

Ondernemend onderwijs

Leerlingen en studenten ondernemend leren denken en handelen is een belangrijke uitdaging om ondernemerschap in Vlaanderen ook in de toekomst te verzekeren. Om deze ondernemende attitude bij te brengen bij zoveel mogelijk leerlingen en studenten werkt VLAIO samen met een aantal partners: UNIZO ondernemend onderwijs, VLAJO en MyMachine. Daarnaast werden via Ecosystemen student-ondernemerschap een aantal organisaties gesteund in studentensteden. In totaal bereikten we in het schooljaar 2021-2022 via onze partners ondernemend onderwijs **65.034**

leerlingen en studenten en **9.653** docenten met activiteiten zoals mini-ondernemingen, online tools, ondernemingsplanwedstrijden,...

Bereikte leerlingen/studenten	2021-2022
Ecosystemen student-ondernemerschap	17493
Unizo O&O	4039
Vlajo vzw	42926
MyMachine vzw	576
TOTAAL DIRECT BEREIK	65.034

Bereikte leerkrachten/docenten	2021-2022
Unizo O&O	684
Vlajo vzw	8910
MyMachine vzw	59
TOTAAL Bereik	9.653

STEM-competenties (Wetenschap, Technologie, Ingenieurswetenschappen en Wiskunde)

STEM-competenties zijn van cruciaal belang om de economie te stimuleren, werkgelegenheid te bevorderen, maatschappelijke uitdagingen aan te pakken en mensen voor te bereiden op de digitale wereld van vandaag en morgen. Om ervoor te zorgen dat (toekomstige) ondernemers en werknemers de nodige competenties hebben voor de toekomst zet VLAIO zijn schouders onder de STEM-agenda.

Als operationeel regisseur neemt VLAIO de rol op om de afstemming tussen de beleidsdomeinen te faciliteren. VLAIO coördineerde de opmaak en opvolging van de nieuwe STEM-agenda 2030. Daarnaast zet VLAIO onder de noemer 'STEM-academie' in op STEM in de vrije tijd. In de STEM-academies krijgen kinderen en jongeren de kans om STEM-activiteiten te beleven buiten het schoolcurriculum. VLAIO ondersteunt STEM-academies en stimuleert samenwerking tussen actoren binnen STEM-partnerschappen. De focus ligt op samenwerken en gemeenschappelijke ambities realiseren met STEM-academies, onderzoekers, wetenschapscommunicatoren, beleidsmensen of ondernemers.

In 2022 ondersteunde VLAIO **52 STEM-academies** voor een totaal bedrag van 464.500 euro en **13 STEM-partnerschappen** voor een bedrag van 885.685 euro

Sensibilisering, bewustmaking en beeldvorming rond ondernemerschap

Via een aanbesteding ondernemerschap en innovatieversnelling stelde VLAIO enkele partners aan om evenementen te organiseren die de beeldvorming rond ondernemerschap bij het brede publiek positief moeten beïnvloeden. In 2022 vonden onder andere volgende evenementen plaats met ondersteuning van VLAIO:

- Voka Open Bedrijven Dag
- Dag van de ondernemer
- Dag van de vrouwelijke ondernemer
- Womed Award (zet vrouwelijke starters in het licht)
- State of the Union (promoot STEM-ondernemerschap)

- CS Hacking demo (promoot het thema cyber security)

Bijna alle partners uit het contract ondernemerschap organiseren activiteiten om starters en gevestigde ondernemers te sensibiliseren en informeren over specifieke thema's. In totaal werden met deze evenementen 22.123 mensen bereikt.

Levensfase/thema	Bereik
AI	259
Circulaire economie	284
Digitalisering	2.671
Financiële geletterdheid	439
Groei en Professionalisering	7.173
Innovatie	1.247
Internationalisering	1.946
Klimaat	247
Opvolging en overname	918
Prestart	3.316
Snelle groei	308
Start	3.315
Totaal	22.123

Daarnaast organiseert VLAIO in de derde week van november samen met partners de **Week van de bedrijfsoverdracht**. De partners organiseren infosessies, webinars en adviesgesprekken. VLAIO staat in voor overkoepelende communicatie via radio, direct mail, nieuwsbrieven, social media en korte video's. In 2022 organiseerde VLAIO ook een startevent voorafgaand aan de Week van de bedrijfsoverdracht. In 2022 bereikten het startevent en de activiteiten van de partners **1.247 deelnemers**.

Begeleiding van ondernemers en ondernemingen

Ondersteuning in elke levensfase

Om ervoor te zorgen dat ondernemers optimaal ondersteund en begeleid worden in elke levensfase van hun onderneming (start, groei, opvolging & overname, ondernemers in moeilijkheden, doorstart/herstart na faillissement) werkt VLAIO samen met een aantal partners die via diverse werkvormen ondernemers bijstaan met informatie, advies en begeleiding. Deze ondersteuning gaat van het aanbieden van online tools, collectieve en individuele begeleiding tot het organiseren van intensieve bootcamps.

In totaal bereikten we met deze begeleiding in de verschillende thema's **meer dan 15.000 ondernemers** (opgestarte trajecten). De populairste thema's zijn: innovatie en groei en professionalisering.

Levensfase/thema	Individuele begeleiding	Collectieve begeleiding	Bootcamps /matchmaking	Online tools	Totaal
AI	37	30			67
Circulaire economie	28	195			223
Digitalisering	42	82		358	482

Financiële geletterdheid	167	736	89		992
Groei en Professionalisering	1.337	225	18	3.143	4723
Innovatie	47	3.176	50		3273
Internationalisering	212	405	18	530	1165
Klimaat	1	389	112		502
Ondernemers in moeilijkheden	16	115			131
Opvolging en overname	102	149			251
Prestart	84	965			1049
Snelle groei	242	928			1170
Start	1.024	385			1409
Totaal	3.339	7.780	287	4.031	15.437

Geïntegreerde selectieve begeleiding van start-ups en groeiers

Naast de generieke begeleiding voor ondernemers in elke levensfase, heeft VLAIO ook een aantal partners aangesteld die een specifieke dienstverlening aanbieden aan ambitieuze start-ups en groeiers. Deze begeleidingsinitiatieven ondersteunen de doelgroep in hun verschillende uitdagingen richting groei: toegang tot markten, financiering, kennis, talent, leiderschap & interne organisatie en netwerken. In 2022 bereikte VLAIO via deze begeleidingen **1.590 ambitieuze start-ups en groeiers** (sommige bedrijven namen aan meerdere begeleidingsvormen deel).

Werkvorm	Behaald aantal
sensibiliseren, informeren	308
collectieve begeleiding	928
individuele begeleiding	242
missies, bootcamps, matchmaking	112
Totaal	1.590

Thematisch en doelgroepgericht begeleidingsaanbod

Naast een generiek begeleidingsaanbod voor ondernemingen voorziet VLAIO ook rond een aantal specifieke thema's zoals innovatie, circulaire economie, sociale innovatie,... een specifiek aanbod voor ondernemers. Daarnaast worden ook een aantal organisaties ondersteund die zich richten op een specifieke doelgroep: ondernemers in moeilijkheden, vrouwelijke ondernemers,...

Circulaire Economie

In een circulaire economie zijn materiaalcringen maximaal gesloten en is het gebruik van primaire grondstoffen zoveel mogelijk beperkt. Dit zorgt ervoor dat de waarde van de materialen zoveel en zo lang mogelijk behouden blijft. Om die omslag te ondersteunen, werd in 2022 de focus gelegd op het ondersteunen van partnerschapsprojecten rond levensduur verlenging en 'living Labs Circulaire Economie'. Deze verschillende projecten zijn brede en diverse partnerschappen die via multi-stakeholder en multi-level samenwerkingen op het niveau van waardeketen en ecosysteem zorgen voor het uitwerken, testen, implementeren en opschalen van initiatieven die inzetten op levensduur als circulaire oplossingen. Vooral de living lab projecten zetten daarbij ook in op systeeminnovatie.

In totaal werden in 2022 **42 projecten** gesteund waaraan **231 organisaties** deelnemen.

Tabel oproepen circulaire economie

Oproep	Gesteunde projecten	Steunbedrag	Unieke partners
Living labs circulaire economie	22	11.074.355 €	170
Levensduurverlenging	20	1.628.908 €	61

Innovatieversnelling: Blikopener

Hogescholen in Vlaanderen beschikken over heel wat praktische kennis en capaciteit om praktijkgericht onderzoek uit te voeren dat relevant is voor ondernemingen, social profitorganisaties, overheden en onderwijsinstellingen. Via het project 'Blikopener' ondersteunt VLAIO de verspreiding van kennis aan hogescholen en wordt de expertise van meer tweeduizend gemotiveerde onderzoekers aan de Vlaamse hogescholen ingezet om met hun opgebouwde kennis en expertise vernieuwende oplossingen en innovaties introduceren bij ondernemingen en andere organisaties.

Met de dienstverlening van Blikopener werden in 2022 in totaal 5812 organisaties bereikt.

Doelgroep	Bereik
<i>Ondernemingen</i>	3535
<i>onderwijs</i>	265
<i>Overheden</i>	461
<i>Social profitorganisaties</i>	1551
Totaal	5812

Meer informatie over Blikopener: <https://www.vlaamsehogescholenraad.be/nl/blikopener>

Smart cities

Lokale besturen die een maatschappelijke uitdaging op een slimme manier willen aanpakken via Internet of Things (IoT) of door data in te zetten, kunnen een aanvraag indienen voor de oproep Smart Cities die VLAIO jaarlijks lanceert. We mikken met deze oproepen op implementatie en opschaling van slimme oplossingen in de domeinen Smart Economy, Smart Government, Smart Living, Smart People, Smart Mobility en Smart Environment. Interoperabiliteit, herbruikbaarheid, datastandaarden en -architectuur zijn daarbij noodzakelijke elementen. Via de oproep willen we aan capaciteitsopbouw doen binnen lokale besturen om tot meer efficiënte en effectieve aanbestedingen van smart city oplossingen te komen.

In de oproep Smart Cities 2022 werden **12 projecten** goedgekeurd waaraan **50 partners** deelnemen (steden en gemeenten, provincies, intercommunales). In totaal werd aan deze projecten 9.151.967 euro steun toegekend.

Ondernemingen in moeilijkheden: Dyzo

Dyzo vzw wordt ondersteund door VLAIO om informatie en begeleiding aan te bieden aan ondernemers in moeilijkheden. Dyzo begeleidt individuele ondernemers met informatie en advies, zet ook sensibiliseringsacties op rond ondernemingen in moeilijkheden en organiseert ook collectieve momenten waarop ondernemers in moeilijkheden met elkaar van gedachten kunnen wisselen. Op al

deze activiteiten heeft men oog voor de verschillende problematieken waarmee ondernemingen in moeilijkheden geconfronteerd worden.

Dankzij de steun van VLAIO kon Dyzo in 2022 kostenloos **2.808 nieuwe trajecten** met (ex-)ondernemers of intermediairen opstarten. Parallel met de stijging van de faillissementscijfers, zat in 2022 het aantal nieuwe aanmeldingen in de lift. Daar komt bovenop dat het aantal langdurige begeleidingen opliep. Dyzo had steeds meer ondernemers in begeleiding, die reeds enkele maanden of zelfs jaren terug voor het eerst contact opnamen. Waar dit in 2018 minder dan 8% was, was dit in 2022 al bijna 37%.

Meer informatie over de werking van Dyzo: <https://www.dyzo.be/index.html>

Sociaal ondernemen en innoveren

Met het oog op ondersteuning van sociale ondernemers, bedrijven en organisaties die vernieuwende oplossingen in de markt willen zetten voor complexe maatschappelijke uitdagingen, ondersteunt VLAIO de werking van de Sociale InnovatieFabriek (SIF). De Sociale InnovatieFabriek vormt een hefboom naar partnerschappen, financiering, kennis,... en geeft begeleiding op maat die, d.m.v. het lerend netwerk, ervoor zorgt dat de sociale innovaties en ondernemingen sterker worden en meer impact bereiken.

In 2022 werden begeleidde SIF **155 unieke organisaties** en waren er 63 unieke gebruikers van de online module. Meer informatie over de werking van SIF: <https://www.socialeinnovatiefabriek.be/>

Vrouwelijk ondernemerschap

Naast de begeleiding via het generieke aanbod, werkt VLAIO ook samen met een aantal organisaties die zich specifiek richten op vrouwelijk ondernemerschap. Het gaat om initiatieven die gericht zijn op positieve beeldvorming van vrouwelijke ondernemers, awards, mentoring van vrouwen door vrouwen,...

Fempreneurs - Womed Award/De belofte (Markant vzw)

Om vrouwelijk ondernemerschap te stimuleren ondersteunt VLAIO onder andere Markant VZW om het project *Fempreneurs* uit te rollen. *Fempreneurs* is een project waarin 'mentoring' van vrouwen door vrouwen centraal staat. Daarnaast voorziet Markant ook 'collectieve begeleidingen' onder de vorm van 'fysieke bootcamps' en 'digitale workshops' (STEM). Het project koppelt vrouwelijke ondernemers, die enige tijd geleden gestart zijn met hun eigen zaak, aan gepassioneerde en door de wol geverfde ondernemers die bereid zijn hun expertise te delen. De voornaamste doelgroep voor deze vorm van begeleiding zijn vrouwen die minstens 6 maanden actief zijn als zelfstandige en maximum 5 jaar. De 'mentoren' zijn ondernemers die minstens 5 jaar actief zijn als zelfstandige.

Markant reikt ook elk jaar de Womed Award uit met als voornaamste doel de positieve beeldvorming van vrouwelijk ondernemerschap te bevorderen en ondernemerschap als een valabele carrièrekeuze voor vrouwen voor te stellen. In 2022 werden er 44 kandidaturen ingediend.

Women in tech / The Thrive (startit@kbc)

Het begeleidingsprogramma *Women in tech / The Thrive* is door startit@kbc ontworpen voor en door vrouwelijke ondernemers. In kleine groepen van 15 deelnemers worden participanten gedurende hun traject aangemoedigd om hun potentieel ten volle te benutten en hun successen te versnellen.

Dit traject van 5 dagen is gespreid over 2 maanden. Daarnaast biedt het programma webinars aan die openstaan voor een groter aantal deelnemers.

Women in Tech richt zich op startende, groeiende of leidinggevende vrouwen in tech binnen de bedrijfswereld en de academische sector. Dat betekent dat zowel innovatieve ondernemers als onderzoekers welkom zijn.

Detailhandelsbeleid

Binnen het detailhandelsbeleid gingen ook in 2022 veel inspanningen naar projecten die gemeenten ondersteunen bij het realiseren van de bedrijvige kern als voedingsbodem voor lokaal ondernemerschap. Een extra 626.000 euro relancemiddelen gingen naar 18 bijkomende gemeenten voor ondersteuning door de Profploeg. De overheidsopdracht voor de Vitrine, een online platform ingebed in de VLAIO-website, dat steden en gemeenten moet inspireren bij het realiseren van bedrijvige kernen, werd gegund (199.000 euro relancemiddelen). Voor de Collectieve leertrajecten werd een overheidsopdracht gegund voor 349.000 euro. Daarbij zullen steden en gemeenten, georganiseerd in thematische groepen, ondersteuning krijgen van verschillende experts bij het realiseren van bedrijvige kernen.

Voor de oproep "Aankoop en transformatie van handelspannen" kregen 19 gemeenten in 2022 3,9 miljoen euro subsidie. De oproep "Duurzame bereikbaarheid kernen" bereikte 32 gemeenten voor 33 projecten en een totaalbedrag van 13 miljoen euro veerkrachtmiddelen. Een nieuwe oproep "Co-financiering gemeentelijke premiestelsels" kende 2,6 miljoen euro co-financiering toe aan 27 gemeenten voor premies om handelspannen duurzamer te maken, te verfraaien, om wonen boven winkels aan te moedigen, ... Tenslotte werd voor de oproep "Opmaak planconcepten integraal handelsvestigingsbeleid" aan 2 gemeenten 36.000 euro toegekend.

Financiering

Microkredieten

Een microkrediet is bedoeld voor meer kwetsbare (kandidaat)-ondernemers die nergens anders in aanmerking komen voor financiering. Zowel omwille van hun risicoprofiel, als omwille van de begeleiding die ze nodig hebben om hun onderneming tot een succes te brengen, hebben ze geen directe toegang tot een bank voor een klassieke lening.

VLAIO vindt het evenwel belangrijk om microfinanciers te blijven steunen, omdat het een bijkomend kanaal biedt aan bijvoorbeeld de laagdrempelige startlening van PMV, en ook voor ondernemers met een intensievere begeleidingsnood en hoger risicoprofiel een extra kanaal biedt. Daarom subsidieerde het ook in 2022 weer 2 partners voor het verschaffen van dergelijke microkredieten: Hefboom en microStart.

MicroStart verstrekte in 2022 **250 kredieten** aan ondernemers in Vlaanderen, Hefboom financierde **61 ondernemers**.

BAN Vlaanderen

BAN Vlaanderen is het platform waar kapitaalzoekende ondernemers en privé-investeerders elkaar vinden. Naast kapitaal leveren ze ook engagement en wijsheid, een uniek kanaal voor wise money en

wise deals om bedrijven te ondersteunen in hun groeiambities. Met de steun van VLAIO maakt BAN Vlaanderen zowel groeiondernemers als kandidaat business angels bewust van de mogelijkheden van business angel financiering. BAN Vlaanderen informeert en leidt ondernemers op in hun zoektocht naar kapitaal en brengt hen in contact met business angels .

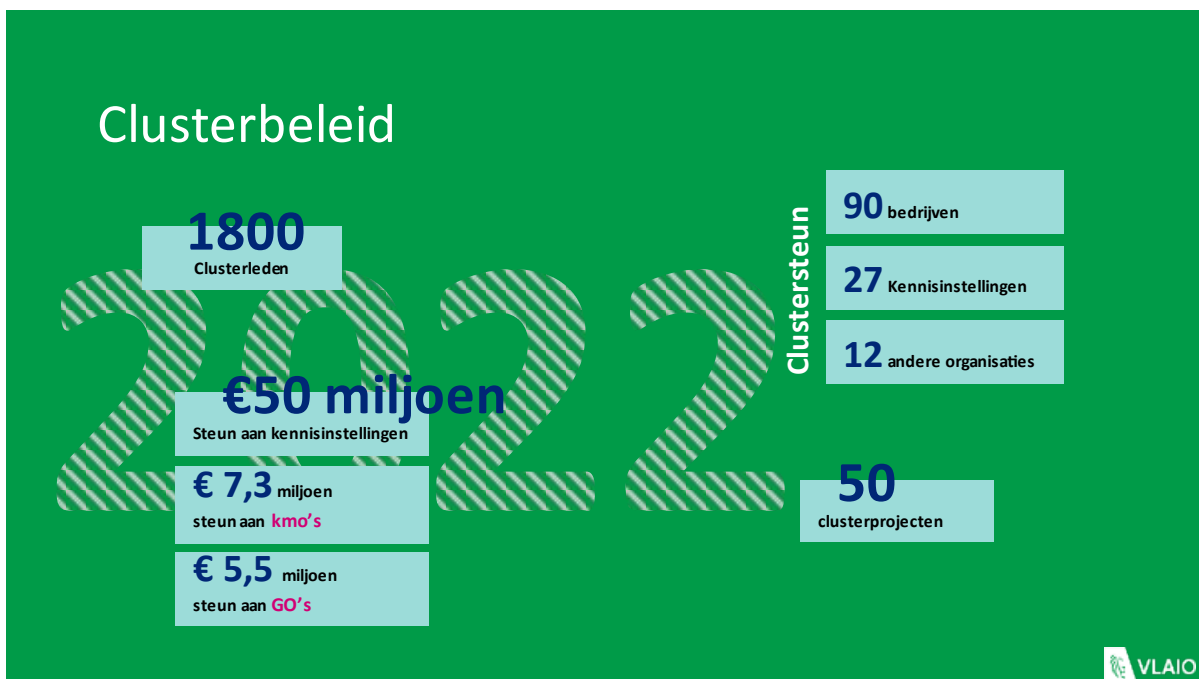
Het ledenbestand van Business angels is toegenomen in 2022 tot een netwerk van 218 business angels met een groeiend vrouwelijk aandeel.

Prestaties BAN Vlaanderen	2022
Aanmeldingen van ondernemers die financiering zoeken	479
Projecten voorgesteld aan business angels	116
Vlaamse projecten voorgesteld aan business angels	92 (79%)
Voorgestelde projecten met ICT-link	90 (76%)
Voorgestelde projecten die < 500.000 euro zoeken	59%
Voorgestelde projecten die > 500.000 euro zoeken	41%
Gerealiseerde deals België	22 (19%)
Gerealiseerde deals Vlaanderen	15 (17%)
Totale investering gerealiseerde deals België	4,2 M euro

Clusterbeleid

Clusterorganisaties faciliteren een netwerk van bedrijven - actief in een bepaald domein - die door middel van onderlinge samenwerking en samenwerking met kennisinstellingen hun competitiviteit wensen te verhogen. Het clusterbeleid richt zich naar samenwerkingsverbanden tussen Vlaamse ondernemingen. Deze ondernemingen worden gekenmerkt door hun groei-ambities, een hoog innovatiebewustzijn en hun internationale blik. Daarnaast moeten ze open staan voor samenwerking met andere ondernemingen en kenniscentra, zowel voor het realiseren van hun individuele bedrijfsdoelstellingen als voor het bijdragen aan een competitiviteitsverhoging bij een grote groep van Vlaamse ondernemingen. Binnen de cluster treedt een clusterorganisatie op als facilitator van het netwerk en vertegenwoordiger van de clusterleden. In 2022 werden 7 speerpuntclusters ondersteund door VLAIO. Naast de ondersteuning van de speerpuntclusters werden in 2022 ook nog een beperkt aantal innovatieve ecosystemen ondersteund.

Clusterbeleid in één oogopslag

Speerpuntclusters

De Blauwe Cluster

De Blauwe Cluster positioneert zich als een onafhankelijke en neutrale partner die Vlaamse bedrijven ondersteunt bij het opzetten van partnerschappen met andere bedrijven, kenniscentra en overheidsinstellingen met het oog op de ontwikkeling en de bevordering van economische activiteiten op zee.

Er zijn 6 kernthema's: blauw toerisme, kustbescherming en gebruik van minerale rijkdommen, maritieme verbinding, hernieuwbare energie en zoetwaterproductie, oceaانvervuiling en afvaloplossingen, duurzame zeevoeding en mariene biotechnologie.

Daarboven bevinden zich 2 transversale domeinen: ecosysteembenadering voor duurzame economische activiteiten (waaraan alle activiteiten van de Blauwe Cluster moeten voldoen), en smart sea ter ondersteuning van digitalisering en andere slimme technologieën.

De Blauwe Cluster biedt aan haar leden een breed aanbod van diensten aan vanaf ideegeneratie en conceptevaluatie, over projectimplementatie tot en met valorisatie. Meer info op www.BlauweCluster.be.

In 2022 werden 8 projecten goedgekeurd via de werking van de Blauwe cluster voor een totaal bedrag van 7.574.168 €.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	8	1.106.326 €
Middelgrote onderneming	/	
Grote onderneming	7	277.887 €
Kennisinstelling	9	6.189.955 €
Totaal	24	7.574.168 €

SIM (Spearhead cluster on materials innovation)

SIM, de speerpuntcluster in het domein van de materialen, heeft als missie bij te dragen tot de competitieve positie van de materiaalindustrie in Vlaanderen. Deze missie wordt vertaald naar vier strategische doelstellingen: het versterken van de wetenschappelijke basis en het opzetten van technologieplatformen in relevante thema's; het genereren van een 'open innovatie' omgeving voor nauwe samenwerking tussen de industrie en kennisinstellingen; het ondersteunen van de transitie naar hogere TRL niveaus en internationalisatie. De cluster krijgt haar inhoudelijke invulling via 8 thematische programma's die opgezet zijn volgens waardeketens.

Via de werking van SIM werd in 2022 1 project gesteund waaraan 3 kleine ondernemingen deelnemen. Eind 2022 werd een bevraging uitgevoerd bij bedrijven om de toekomstige noden en uitdagingen van de Vlaamse materiaalindustrie in kaart te brengen met het oog op een herziening van de SIM roadmap.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	3	132.900 €
Middelgrote onderneming	/	/
Grote onderneming	/	/
Kennisinstelling	/	/
Totaal	3	132.900 €

VIL (www.vil.be)

VIL is sinds 2017 erkend als speerpuntcluster Logistiek en heeft als missie om Vlaanderen de Europese draaischijf in de wereldwijde supply chain te maken. In 2022 slaagde VIL er in om meer dan 600 leden op te tekenen waaronder overwegend kmo's. De VIL-leden worden aangespoord om deel te nemen aan innovatieve projecten als belangrijke trigger om logistieke innovaties in het bedrijfsleven te stimuleren en zo hun competitiviteit te verhogen. De 4 prioritaire thema's voor de komende periode werden bepaald als digitale transformatie, groene supply chains, hinterland connectie en last mile.

Naast projectwerking identificeert VIL logistieke opportuniteiten in overleg met de stakeholders waarna telkens passende acties worden opgezet, bijvoorbeeld de Vlaamse kmo's die hinder ondervinden door de Brexit via BAR-middelen in het Gateway2Britain-traject. Naast de erkenning als innovatiecluster is VIL ook erkend als structurele partner bij FIT, als aanspreekpunt voor Multimodaal.Vlaanderen en recent ook als coördinator van het Top Team 'Zero emissie vrachtvervoer' met steun vanuit MOW.

In 2022 werden 9 projecten gesteund waaraan in totaal 20 projectpartners deelnemen: 4 collectieve onderzoeksprojecten (COOCK), 2 coöperatieve ontwikkelingsprojecten, 2 ICON-projecten en 1 landbouwtraject. Daarnaast participeert VIL in samenwerking met Flux50 ook in 1 interclusterproject.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	5	1.459.886 €
Middelgrote onderneming	4	920.819 €
Grote onderneming	4	375.877 €
Kennisinstelling	7	2.370.976 €
Totaal	20	6.203.041 €

Catalisti

Catalisti is sinds 2017 erkend als de speerpuntcluster voor chemie en kunststoffen. Catalisti heeft als missie om de chemie- en kunststofsector in Vlaanderen te verankeren, nog innovatiever te maken, de competitiviteit te versterken en het internationale bereik te vergroten.

Catalisti heeft 4 innovatieprogramma's gedefinieerd: biogebaseerde waardeketens, procesintensificatie en -transformatie, circulariteit en grondstoffenefficiëntie, en geavanceerde duurzame producten. Binnen deze programma's initieert en faciliteert Catalisti als neutrale partner, open innovatieprojecten. Door samenwerking doorheen de waardeketen te stimuleren en te realiseren beoogt Catalisti de transitie naar een duurzame chemie- en kunststofsector te versnellen.

In 2022 telde de cluster 137 leden en waren er meer dan 150 unieke ondernemingen actief in de cluster. Er werden 4 innovatieprojecten gesteund op de geoormerkte clustermiddelen met een totale subsidieomvang van 7,6 miljoen euro. Het betrof 2 ICON-projecten, 1 coöperatief onderzoeksproject en 1 clusterproject Strategisch Basisonderzoek. Tevens was Catalisti betrokken bij 5 interclusterprojecten, waarvan er 4 het label bio-economie ontvingen.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	4	1.197.922 €
Middelgrote onderneming	1	359.576 €
Grote onderneming	7	1.267.472 €
Kennisinstelling	4	4.728.629 €
Totaal	16	7.553.599 €

Meer informatie over Catalisti is beschikbaar op <http://catalisti.be>.

Flanders Food (www.flandersfood.com)

Flanders' FOOD organiseert sinds 1 januari 2018 de speerpuntcluster van en voor de Vlaamse agrovoedingsindustrie. Dit strategisch open innovatieplatform versterkt de innovatieslagkracht van de doelgroep door het verhogen van de wetenschappelijke en technologische kennis, hanteert hiervoor een geïntegreerde aanpak, en draagt op deze manier bij tot de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Vlaanderen. In 2022 vertegenwoordigt Flanders' FOOD 306 ledenondernemingen actief in deze sector. Om de doelstellingen van het innovatieplatform te bewerkstelligen kan Flanders' FOOD bogen op 18 jaar ervaring op het vlak van kennisontwikkeling (via projectwerking), -verspreiding (o.a. website, nieuwsbrief, activiteiten), -vertaling (in het bijzonder naar innovatievolgers) en -valorisatie (leidend tot nieuwe producten, procesaanpassingen, investeringen, jobs, ...). Samenwerking tussen verschillende actoren (bedrijven, kennisinstellingen en overheidsdiensten) in het agrovoedingssysteem staat daarbij centraal.

In 2020, 2021 en 2022 legt Flanders' FOOD een aantal nieuwe accenten in zijn werking: er zal extra dienstverlening ontwikkeld worden voor starters/scale-ups, complementair aan bestaande initiatieven, er wordt extra ingezet op de internationalisatie van innovatie bij Vlaamse voedingsbedrijven door hen te begeleiden naar Europese projecten en er wordt werk gemaakt van een werking 'QuadrupleHelix' waarbij zowel burgers/consumenten een plaats krijgen als dat er samenwerking met overheden rond maatschappelijke uitdagingen onderzocht wordt.

In 2022 werden 6 projecten (waarvan 1 interclusterproject) die via Flanders' FOOD werden ingediend, goedgekeurd. Het gaat daarbij om 2 Landbouwtrajecten (waarvan 1 interclusterproject), 1 COOCK-project, 2 cSBO-projecten en 1 ICON-project.

Deze projecten pasten in diverse programmalijnen van Flanders' FOOD:

- Resilient & Sustainable AgriFood Systems
- World Class Food Production
- New & Shifting Resources
- Personalized Foods and Healthy Diets

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	1	167.700 €
Middelgrote onderneming	/	/
Grote onderneming	2	1.089.491 €
Kennisinstelling	7	6.108.753 €
Totaal	10	8.318.503 €

Flux50

De speerpuntcluster Energie "Flux50" inspireert en ondersteunt Vlaamse bedrijven die willen innoveren in het brede energiedomein en zorgt daarbij voor de nodige netwerking en partnering met andere bedrijven, kennisinstellingen en overheidsorganisaties.

Hiertoe ontwikkelt Flux50 activiteiten in 5 innovatorzones: energiehavens, microgrids, multi-energie oplossingen, intelligente renovatie en energy cloud platforms. Binnen deze innovatorzones wordt onder meer gefocust op de gebouwde omgeving, duurzame thermische warmte voor de industrie, grootschalige energieopslag en bevoorradingszekerheid.

Op 5 jaar tijd groeide Flux50 uit tot een organisatie met ca. 250 leden; aan deze leden wordt een breed scala aan diensten geleverd rond ideegeneratie en -valorisatie, netwerking en innovatiesubsidies. Meer info op www.Flux50.com.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	5	621.839 €
Middelgrote onderneming	2	118.325 €
Grote onderneming	4	373.969 €
Kennisinstelling	5	4.406.494 €
Totaal	16	5.520.627 €

MEDVIA (voorheen Flanders.HealthTech)

Op 18 juni 2021 keurde de Vlaamse Regering de implementatie van het impulsprogramma 'Innovatie in gezondheid en zorg' goed. Dit impulsprogramma bouwt op drie complementaire pijlers, i.e. fundamentele kennisopbouw, bedrijfsgericht onderzoek en implementatie van nieuwe toepassingen in de zorg. Het bedrijfsgericht onderzoek wordt concreet ingevuld door de nieuwe speerpuntcluster MEDVIA (voorheen Flanders.healthTech), die van start is gegaan op 1 september 2021.

MEDVIA stelt zich tot doel het tot ontwikkeling brengen en promoten van economische activiteiten in het Health Tech domein, meer bepaald de ontwikkeling van een internationaal vooraanstaand ecosysteem rond de convergentie van technologieën op de onderlinge raakvlakken tussen biotechnologie medische technologie en digitale technologieën. De ambitie gaat naar economische groei en verhoging van de competitiviteit, met sterke focus op jobcreatie, en naar kwaliteitsvolle en efficiënte gezondheid en zorg.

De vier thema's waarop MEDVIA focust zijn gepersonaliseerde geneeskunde, digitale geneeskunde, disruptieve gezondheidsoplossingen en waarde gebaseerde efficiënte gezondheid en zorg.

In 2022 werden via de geormerkte middelen van MEDVIA 2 ICON projecten, 2 coöperatieve onderzoeksprojecten en 1 coöperatief ontwikkelingsproject gesteund. Daarnaast is MEDVIA betrokken bij 1 intercluster ICON-project.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	5	834.237 €
Middelgrote onderneming	/	/
Grote onderneming	10	1.366.730 €
Kennisinstelling	2	721.671 €
Totaal	17	2.922.638 €

Interclusterprojecten

Speerpuntclusters kunnen ook samenwerken om projecten in te dienen binnen thema's waarbinnen 2 of meerdere clusters raakvlakken vertonen en belangrijk zijn voor de respectieve leden. In 2022 waren alle speerpuntclusters en het innovatief ecosysteem Space 4.0 betrokken bij één of meerdere

interclusterprojecten. In totaal werden in 2022 7 interclusterprojecten gesteund waaraan 24 projectpartners deelnemen.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	3	559.338 €
Middelgrote onderneming	2	874.365 €
Grote onderneming	5	446.427 €
Kennisinstelling	14	7.045.928 €
Totaal	24	9.007.893 €

Innovatieve ecosystemen

In 2021 werden onder het clusterbesluit een drietal nieuwe initiatieven opgericht en gefinancierd. Deze innovatieve ecosystemen zijn actief in domeinen waar de Vlaamse overheid, in het kader van haar economisch en innovatiebeleid, een belangrijke impuls wil geven zodat ze in staat zijn om een sterke positie in het Vlaamse en internationale innovatielandschap te verwerven.

Flanders Space

Met het innovatief bedrijfsnetwerk Space 4.0 werd een stevige basis gelegd waarbinnen het ecosysteem van de Vlaamse ruimtevaartsector vorm gegeven werd. Via het impulsprogramma Vlaamse Ruimtevaarteconomie kon dit initiatief verder doorgroeien tot de structuur **Flanders Space**, ingebed bij VRI vzw. Flanders Space is de facilitator van het impulsprogramma, verenigt de belangrijke stakeholders en zet in op 4 domeinen: focus op talent, focus op competitiviteit en ondernemerschap, focus op internationale programma's en focus op wetenschapscommunicatie. Op 21 september 2021 werd via Ministerieel Besluit een subsidie toegekend voor een bedrage van 305.574 € aan VRI vzw om uitvoering te kunnen geven aan het Impulsprogramma. Daarnaast worden jaarlijks ook geormerkte middelen ter beschikking gesteld. In 2022 werden hiermee 1 ICON project (2.118.346 €) en 4 space lab projecten (399.892 €) gefinancierd.

	Projectpartners	Toegekende steun
Kleine onderneming	3	867.852 €
Middelgrote onderneming	2	63.432 €
Grote onderneming	4	287.804 €
Kennisinstelling	5	1.276.512 €
Totaal	14	2.518.239 €

Edtech Station (www.edtechstation.be)

In mei 2022 startte vanuit de onderzoeksgroep ITEC van de KU Leuven en Hangar K de gloednieuwe cluster 'Edtech station' in Kortrijk, met 1,8 M euro subsidie van VLAIO voor 3 jaren.

Onderzoeksinstellingen, scholen, bedrijven en de overheid werken samen om het aanwezige potentieel in de Education Technology van Vlaanderen meer en beter te benutten, en de Vlaamse EdTech op de kaart te zetten. Ze stelden de edtech barometer op om meer inzicht te geven over wat de Vlaamse edtech sector nu eigenlijk is en welke bedrijven er deel van uitmaken.

Tijdens het eerste werkjaar werden tal van activiteiten opgestart. Met events en workshops waar al deze partijen aan deelnemen, brengen ze vraag en aanbod samen.

Verder zijn er maandelijks nieuwsbrieven en communicatie-activiteiten gericht op het buitenland.

Edtech station draagt ook bij tot het versneld digitaliseren van opleiding en training binnen Vlaamse bedrijven. Dit uit zich onder andere in een toenemend aantal aanvragen voor matchmakings aan vraagzijde.

De Edtech cluster telt intussen 98 leden en partners.

Slimme Regio Vlaanderen

Het platform vzw Slimme Regio Vlaanderen heeft de opdracht om het proces van matchmaking tussen de bedrijven onderling en tussen de bedrijven en de overheid te faciliteren en ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen optimaal worden ingezet.

Moonshot (www.moonshotflanders.be)

Het Moonshotprogramma “De Vlaamse industrie koolstofcirculair en CO₂-arm in 2050” heeft tot doel om tegen 2040 technologische doorbraken te realiseren, zowel in producten als processen, die op hun beurt tegen 2050 kunnen bijdragen tot het behalen van de klimaatdoelstellingen in een economische leefbare context. Vlaanderen wil met deze Moonshot op innovatievlak een voortrekkersrol spelen door de komende twee decennia fundamentele doorbraken na te streven in het basisonderzoek aan de kennisinstellingen en die vervolgens toe te passen in de energie-intensieve industrieën (voornamelijk chemie, raffinage en staal). Tot nog toe concentreerde de tijdlijn voor valorisatie zich op ontwikkeling van de technologie zelf en op korte termijn de opschaling door middel van vervolgprojecten, waarbij de onderzoeksaanvraag steeds uitging van de kennisinstellingen. Om de kloof verder te dichten tussen het strategisch basisonderzoek (cSBO) en de industriële implementatie ervan, werden eind 2022 een aantal initiatieven opgestart om de zogenaamde ‘valley of death’ te overbruggen.

In 2022 werd voor de vierde maal een aanvraagronde georganiseerd van projecten binnen het Moonshotprogramma. Naast de nieuwe projectaanvragen werden ook 3 projectaanvragen, die in 2021 werden ingediend, maar waar nog een belangrijke openstaande vraag m.b.t. de valorisatie werd beantwoord, finaal geëvalueerd.

In totaal werden in 2022 9 Moonshot-onderzoeksprojecten goedgekeurd waarvan 6 als “continuation” cSBO’s, dit zijn vervolgprojecten op een eerder en succesvol uitgevoerd “sprint” cSBO-project (1 continuation cSBO werd gesteund met RRF-middelen). Eveneens werden 3 “full” cSBO-projecten gesteund die over een looptijd van 48 maanden als uitgangspunt een significante technologische doorbraak willen realiseren.

Deze projecten werden ingediend door 3 kennisinstellingen (als hoofdaanvrager).

Voor 2 lopende LSI-projecten (Later Stage Innovation) werd bijkomende steun toegekend. Dit type project beoogt de subsidiëring van infrastructuur en kennisopbouw bij kennisinstellingen voor onderzoek dat zijn haalbaarheid al bij lage TRL heeft bewezen.

Een studie (Energiestudie 2050+), die vraag en aanbod van energie in kaart brengt en modelleert, in opdracht van VEKA en VLAIO, werd gelanceerd.

In totaal werd in 2022 voor ca. 17.6 miljoen euro steun toegekend aan de verschillende projecten.

	Beslist in 2022	
	# projecten	steun (MEUR)
Moonshot full cSBO	3	5.5
Moonshot continuation cSBO	6	10.9
Bijkomende steun LSI	2	0.9
Energiestudie 2050+	1	0.3
Totaal	12	17.6

Kerncijfers:

- aantal gesteunde kennisinstellingen: 9
- Steun aan kennisinstellingen: 17.293.525 €
- aantal gesteunde projecten: 12
- Totaal steunbedrag: 17.569.150 €

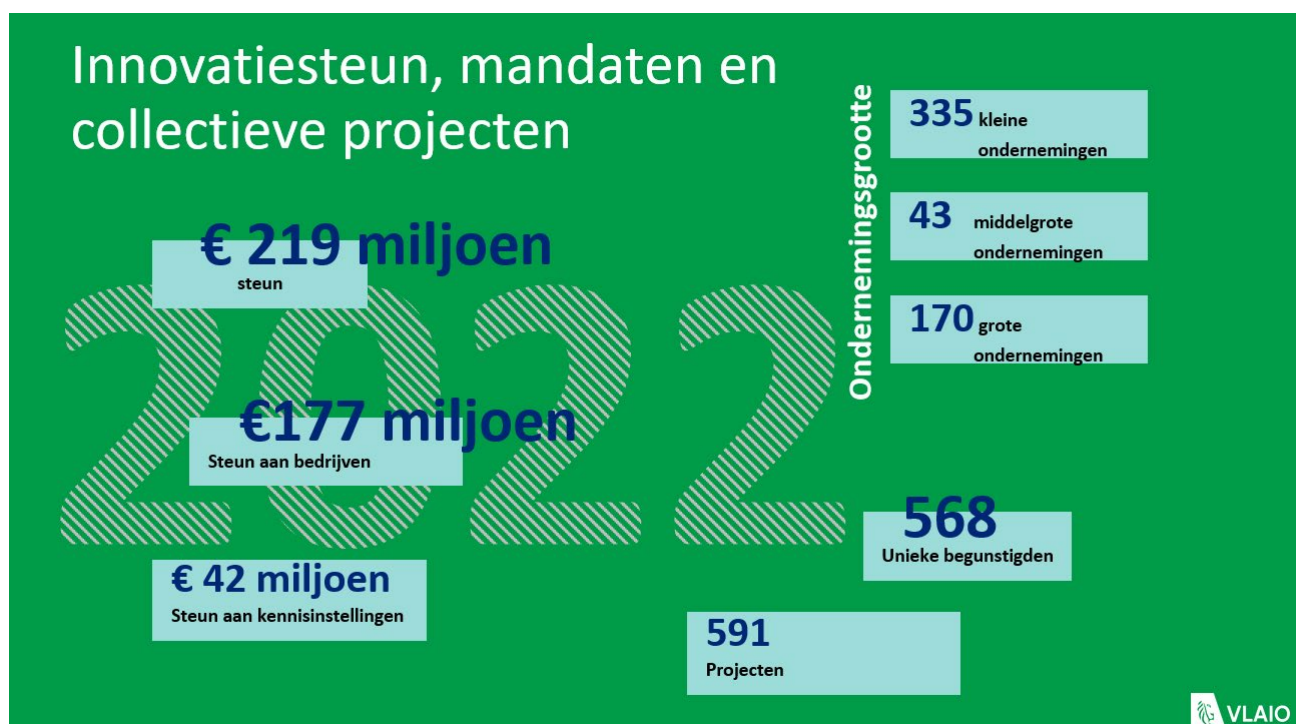
Stimuleren van groei, transformatie en innovatie

VLAIO biedt ondersteuning aan ondernemingen in het Vlaams gewest. VLAIO wil hiermee O&O en innovatie, investeringen, professionalisering en kennisverwerving bij kmo's ondersteunen zodat deze ondernemingen zich ten volle kunnen ontplooiën binnen een concurrentieel economisch landschap.

De belangrijkste maatregelen waarmee het VLAIO ondernemingen op deze vlakken ondersteunt zijn O&O-bedrijfssteun, specifieke instrumenten voor samenwerkingsverbanden en onderzoekscentra zoals het Tetra-fonds, landbouwonderzoek, COOCK, de kmo-portefeuille, kmo-groeisubsidie, strategische transformatiesteun en ecologiesteun. Daarnaast beheert het VLAIO ook een aantal maatregelen voor specifieke sectoren (Screen Flanders, Ecologisch en veilig transport) of specifieke thema's (hindermaatregelen). En finaal zijn er de persoonsgebonden Baekeland-mandaten en Innovatiemandaten.

Bijzonder in 2022 was de goedkeuring van een aantal grote projecten gericht op innovatie, *first industrial deployment* en investeringen in de waardenketen rond waterstof.

Innovatiesteun voor bedrijven

Steun voor onderzoeksprojecten

Subsidies voor onderzoeksprojecten ondersteunen ondernemingen bij het uitvoeren van grensverleggend onderzoek met een intrinsiek hoog risico, dat op termijn kan leiden tot een belangrijke positieve impact voor het bedrijf én voor Vlaanderen.

VLAIO kent subsidies toe voor de uitvoering van individuele projecten rond een welbepaald innovatief idee. Er is geen voorkeur voor bepaalde sectoren, toepassingsdomeinen of kennisgebieden. Het accent binnen een onderzoeksproject ligt op de opbouw van nieuwe, grensverleggende kennis, die nodig is om op termijn een idee uit te werken tot nieuwe of verbeterde

producten, processen of diensten of een combinatie ervan. Binnen een onderzoeksproject kan een bedrijf samenwerken met andere bedrijven of kennisinstellingen, hetzij als onderaannemer, hetzij als partner. Op termijn moet de kennis die opgebouwd wordt een duidelijk competitief voordeel opleveren en een positieve impact hebben op de verdere ontwikkeling van de onderneming, op vlak van tewerkstelling, investeringen en verankering in Vlaanderen

In 2022 werden **82 bedrijven** gesteund in **76** verschillende **onderzoeksprojecten**.

De belangrijkste kerngetallen voor onderzoeksprojecten worden in onderstaande tabel weergegeven.

	Aantal gesteunde ondernemingen	Steunbedrag
KO	23	€ 25.889.597
MO	6	€ 3.472.343
GO	53	€ 43.353.080
Totaal	82	€ 72.715.020

Totaal aantal unieke projecten	Totaal toegekende Steun
76	€ 72.715.020

Steun voor Ontwikkelingsprojecten

Een VLAIO-ontwikkelingsproject is gericht op het ondersteunen van bedrijven bij het uitvoeren van innovatieve projecten die leiden tot nieuwe producten, processen of diensten. Het doel van deze projecten is om de concurrentiekracht en groei van Vlaamse bedrijven te versterken.

VLAIO-ontwikkelingsprojecten kunnen verschillende vormen aannemen, afhankelijk van de specifieke behoeften en doelstellingen van het bedrijf. Ze kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het ontwikkelen van nieuwe technologieën, het verbeteren van bestaande producten of het verkennen van nieuwe markten. Met steun voor ontwikkelingsprojecten ondersteunt VLAIO bedrijven die een project opstarten dat afwijkt van de dagdagelijkse activiteiten van het bedrijf en daarvoor nieuwe kennis en inzichten moeten verwerven. Voor het verwerven van deze kennis kan de onderneming eventueel beroep doen op een andere onderneming of kennisinstelling.

In 2022 werden **249 bedrijven** gesteund in **231** verschillende **ontwikkelingsprojecten**.

De belangrijkste kerngetallen voor ontwikkelingsprojecten worden in onderstaande tabel weergegeven.

	Aantal gesteunde ondernemingen	Totaal toegekende Steun
KO	162	€ 48.119.897
MO	24	€ 5.544.643
GO	63	€ 21.589.234
Totaal	249	€ 75.253.774

Totaal aantal unieke projecten	Totaal toegekende Steun
231	€ 75.253.774

Interdisciplinaire coöperatieve onderzoeksprojecten (ICON)

ICON-projecten zijn interdisciplinaire coöperatieve onderzoeksprojecten waarin industrieel onderzoek door meerdere bedrijven gecombineerd wordt met strategisch basisonderzoek door één of meerdere onderzoeksorganisaties.

Het ICON instrument wordt ingezet in samenwerkingsprojecten met strategische onderzoekscentra, speerpuntclusters en in de context van specifieke beleidsinitiatieven (bvb. artificiële intelligentie, cybersecurity).

De bedrijven worden gesteund door het agentschap. De onderzoeksgroepen worden gefinancierd via de dotatie van de strategische onderzoekscentra (SOC-ICON) of de middelen verbonden aan de beleidsinitiatieven (THEM-ICON).

In 2022 werden **12 ICON-projecten** gesteund waaraan in totaal **46 bedrijven** deelnamen.

Tabel: overzicht van alle gesteunde aanvragen voor ICON-projecten

ICON-projecten	Aantal gesteunde projecten	Aantal gesteunde bedrijfspartners	Toegezegde steun (kEUR)
SOC-ICON	12	46	7.668
Totaal	12	46	7.668

O&O Haalbaarheidsstudies

Met O&O Haalbaarheidsstudies steunt VLAIO projecten van ondernemingen die gericht zijn op de voorbereiding van een ambitieus innovatietraject vervolgttraject, zonder dat het toekennen van de haalbaarheidsstudie een garantie geeft op vervolgstun. De innovatie die met het innovatieve vervolgttraject beoogd wordt moet het potentieel hebben voor voldoende valorisatie in Vlaanderen. De studie en het daaropvolgende innovatietraject moet voor een belangrijk deel de uitdagende technische en/of wetenschappelijke aspecten experimenteel onderzoeken. Bijkomend kunnen ook onderwerpen aan bod komen zoals business model innovatie, diensteninnovatie en de eventuele problematiek rond intellectuele eigendom.

In 2022 werden **69 O&O-haalbaarheidsstudies** goedgekeurd en werden **71 ondernemingen** gesteund. Het merendeel van de gesteunde bedrijven zijn kleine ondernemingen.

Tabel: kerncijfers per grootte onderneming

	Aantal gesteunde ondernemingen	Toegekende steun (EUR)
KO	51	2 437 662
MO	7	350 000
GO	13	626 440
Totaal	71	3 414 102

Het O&O Haalbaarheidsstudies programma werd opgericht in mei 2021, 2022 vormde dus het eerste volwaardige jaar dat het programma in de markt staat. De instroom aan aangevraagde projecten overstijgt enigszins de verwachtingen. Een belangrijk aandachtspunt om de effectiviteit van de steun op te volgen is de aanvraag van innovatieve vervolgttrajecten. Het programma bereikt overwegend kleine ondernemingen en beoogt hen een hefboom te geven naar verdere innovatietrajecten. Echter kan een studie ook voor een grote onderneming (zowel een innovatieleider, als innovatievolger) de kans geven om in te zetten op een innovatietraject die nog een te groot risico inhoudt voor de onderneming.

Innovatieve starterssteun

Innovatieve starterssteun is steun voor innovatieve starters met een sterk groeipotentieel. De steun bestaat uit begeleiding van de starter door een VLAIO bedrijfsadviseur en een vast steunbedrag van €50.000. Het gesteunde project dient om een proof of concept en/of proof of business uit te werken. De begrote inspanningen moeten minimaal een mensjaar of een kost van € 70.000 bedragen.

Innovatieve starterssteun werkt met oproepen, waarvan de tweede in 2022 gelanceerd werd. Starters konden zich aanmelden via een van de VLAIO-partners of Team Bedrijfstrajecten vanaf 2/02/2022 tot 2/03/2022. Na een preselectie konden de sterkste starters een subsidieaanvraag indienen tegen 28/04/2022.

Tabel met kerncijfers

Leeftijd starter of pre-starter	Aantal gesteund	Toegekende steun (€50.000 per project)
Op te richten	23	€ 1.150.000
≤ 1 jaar	26	€ 1.300.000
1 - 2 jaar	20	€ 1.000.000
Totaal	69	€ 3.450.000

In 2022 vond de tweede oproep innovatieve starterssteun plaats. Uit 117 aanmeldingen werden 80 starters geselecteerd om een steunaanvraag in te dienen. 78 starters hebben uiteindelijk een steunaanvraag ingediend op 28/04/2022. **69 projecten** werden geselecteerd voor steun. De totaal toegekende steun bedraagt € 3.450.000.

Collectieve projecten gericht op onderzoek, ontwikkeling en kennisverspreiding

Collectief Onderzoek & Ontwikkeling en Collectieve Kennisverspreiding (COOCK)

De doelstelling van het programma Collectief Onderzoek & Ontwikkeling en Collectieve Kennisverspreiding (COOCK) is het vertalen en valoriseren van onderzoeksresultaten door het versnellen van de introductie van technologie en/of kennis bij een ruime groep ondernemingen.

De doelgroep van COOCK-projecten kunnen alle ondernemingen binnen het innovatiespectrum (trekkers, vroege gebruikers, vroege/late volgers) zijn. De focus ligt in hoofdzaak op kmo's, maar ook niet O&O intensieve (afdelingen van) grote ondernemingen kunnen betrokken worden. De deelname van O&O-intensieve ondernemingen is mogelijk als ze een duidelijke meerwaarde bieden voor de ruime doelgroep. Veel ondernemingen beschikken niet over voldoende eigen middelen of onderzoekscapaciteit en voor hen is collectieve kennisverwerving/transfer een belangrijk instrument voor innovatie.

In 2022 werden 3 COOCK-projecten gesteund voor een totaal bedrag van 2.595.221 euro.

<u>Gesteunde projecten</u>	<u>Toegekende steun</u>	<u>Aantal begunstigde partners</u>
3	2 595 221 EURO	8: IMEC, LSEC, The Beacon Embuild, Techlink, NAV, WTCB, Flanders Make

TETRA

TETRA staat open voor onderzoeksgroepen van Vlaamse hogescholen en Vlaamse universiteiten, die actief bezig zijn met praktijkgericht onderzoek. TETRA-projecten beogen om in 2 jaar tijd recent beschikbare kennis (nieuwe technologie, recent afgewerkt onderzoek of bestaande kennis uit een ander domein of andere sector) te vertalen naar bruikbare innovatieve concepten of prototypes die nieuwe marktopportunities bieden aan een collectief van ondernemingen en/of non profit organisaties. De resultaten zijn gericht op economische valorisatie en hebben eventueel ook een maatschappelijke impact. Daarnaast stroomt de nieuwe kennis door naar opleidingen aan hogescholen en geïntegreerde opleidingen aan de universiteiten. De projecten worden begeleid door een groep van potentiële gebruikers, die samen instaan voor 7,5% cofinanciering van de projecten.

Een deel van de budgettaire enveloppe voor TETRA, wordt ingezet voor TETRA-projecten in Europees samenwerkingsverband CORNET.

	aantal gesteunde projecten	Steunbedrag (EUR)
TETRA	40	16.300.503

Er werden in 2022 66 TETRA projecten ingediend waarvan 3 TETRA Media, 3 TETRA-Hogescholen-AI en 36 reguliere TETRA en 8 projecten TETRA zorg (met relance middelen).

Van de 66 projecten die in het kader van TETRA werden ingediend werden er in totaal 40 goedgekeurd voor een totaalbedrag van 16.300.503 EUR.

Landbouwtrajecten (LA-trajecten)

Het doel van LA-trajecten is om vanuit een concrete vraag van een groep van ondernemingen uit de primaire land- en tuinbouwsector, onderzoekers van Vlaamse universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstituten en erkende praktijkcentra, te ondersteunen om innovatieve oplossingen aan te bieden die op korte termijn toegepast kunnen worden en resulteren in zichtbare veranderingen met een duidelijke (economische) meerwaarde voor de ruime doelgroep (primaire sector en eventueel de toeleverings- en/of de verwerkende industrie).

Om de interactie met de doelgroep te stimuleren dient een functionele gebruikersgroep opgericht te worden. Het subsidiepercentage bedraagt 90% van de aanvaarde projectkosten. De cofinanciering van de resterende 10% van het budget gebeurt via bijdragen van de doelgroepbedrijven.

Onderstaande tabel toont de resultaten van de in 2021 opengestelde oproep waarover in 2022 een beslissing werd genomen.

	aantal gesteunde projecten	Steunbedrag (EUR)
LATR	21	18.607.402

In totaal werden in 2022 21 landbouwtrajecten gesteund. Hiervan werden 14 projecten gefinancierd via het reguliere budget voorzien voor landbouwtrajecten, 4 projecten gericht op efficiënt watergebruik in de landbouw werden gesteund met middelen Vlaamse Veerkracht Blue Deal (3.777.754 EUR steun) en 3 projecten die specifiek inspelen op bio-economie werden gefinancierd via het beleidsplan bio-economie (1.348.964 EUR).

Steun voor mandaten

Baekeland-mandaten

Met Baekeland-mandaten wil VLAIO individuele onderzoekers de kans bieden een doctoraat uit te voeren in samenwerking met een bedrijf. We voorzien in cofinanciering van de personeels- en werkingskosten die gepaard gaan met de projectuitvoering.

Bij het Baekeland-mandaat is een Vlaams bedrijf en een Vlaamse universiteit betrokken. Het bedrijf bepaalt de strategische oriëntatie van het project en zorgt voor cofinanciering. Een Vlaamse universiteit staat in voor de begeleiding naar en de toekenning van een doctoraat volgens de gangbare kwaliteitsnormen. Ook andere kennisinstellingen - strategische onderzoekscentra, onderzoeksinstituten, hogescholen, enz. - kunnen optreden als gastinstelling voor de doctorandus, indien zij samenwerken met een promotor verbonden aan een Vlaamse universiteit.

De mandataris kan zowel werknemer van het bedrijf zijn als van de universiteit of kennisinstelling. De regeling staat open voor alle kandidaten, alle nationaliteiten en alle diploma's die door de onderwijsinstelling worden toegelaten tot een doctoraatsstudie.

Het bedrijf - dat een samenwerkingsovereenkomst afsluit met de kennisinstelling - treedt op als de hoofdaanvrager naar het Agentschap. Na goedkeuring wordt aan het bedrijf projectmatige steun toegekend. De werkzaamheden kunnen plaatsgrijpen bij zowel de kennisinstelling als het bedrijf.

Binnen het Baekeland-programma wordt de mobiliteit van de onderzoeker gestimuleerd, niet alleen tussen de academische en bedrijfs wereld, maar ook de internationale mobiliteit. Om dit te stimuleren, wordt de mogelijkheid voorzien om voor langdurige studieverblijven in het buitenland een reiskrediet aan te vragen.

Tabel: overzicht van de verdeling volgens de grootte van de onderneming

	Aantal gesteunde ondernemingen	Steunbedrag
KO	19	€ 5.218.828
MO	2	€ 625.570
GO	27	€ 6.659.371
Totaal	48	€ 12.503.769

In vergelijking met 2021 zien we een beperkte stijging van het aantal aangevraagde en het aantal gesteunde Baekeland-mandaten. In 2021 werden 44 Baekeland-mandaten gesteund voor een totaal bedrag van 12.057.975 €. Het aantal gesteunde projecten van grote ondernemingen is iets hoger dan van kmo's.

Innovatiemandaten

Innovatiemandaten (IM) zijn een steuninstrument voor postdoctorale onderzoekers die verder basisonderzoek willen uitvoeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, met het oog op een transfer van resultaten naar hetzij een bestaand bedrijf, hetzij een nieuw op te richten spin-off bedrijf met een industriële activiteit in Vlaanderen. Het IM-steunkanaal staat open voor kandidaten van alle nationaliteiten, alle leeftijden en uit alle wetenschapsdomeinen, voor zover ze houder zijn van een doctoraatsdiploma (of dit binnen de zes maanden zullen behalen).

Er zijn 2 types innovatiemandaten: spin-off mandaten waarin de voorbereiding op de oprichting van een spin-off bedrijf beoogd wordt en mandaten waarbij samengewerkt wordt met een bestaand bedrijf. Voor deze laatste mandaten kan in 2 fasen gewerkt worden: men kan in uitzonderlijke gevallen

starten met een voortraject van maximaal 12 maanden (fase 1) waarin verder onderzoek uitgevoerd wordt om de toepasbaarheid van resultaten in bedrijfscontext te beoordelen (haalbaarheid van transfer van resultaten). Vervolgens wordt in de 2de fase steun gegeven aan een bedrijf (of meerdere bedrijven) onder het O&O-besluit, en wordt het model van Baekeland-mandaten gehanteerd.

Tabel: overzicht van alle geëvalueerde en gesteunde aanvragen voor Innovatiemandaten

Innovatie-mandaten	Aantal gesteunde projecten	Globaal toegekende steun (in keuro)
Beslist 2022		
Innovatiemandaat Fase 1 (MIM1)	1	€ 138.868
Innovatiemandaat Fase 2 (MIM2)	4	€ 735.522
Innovatiemandaat Fase 2 na 1 (MIM2NA1)	3	€ 377.256
Innovatiemandaat Spin-off (MIMSPINOFF)	13	€ 3.911.294
Totalen	21	€5.162.940

Een vergelijking met 2021 leert dat het aantal aangevraagde en gesteunde projecten iets lager lag in 2022. Het toegekende steunbedrag voor innovatiemandaten bleef vergelijkbaar (€5.464.364 in 2021 tegenover € 5.132.940 in 2022). De spin-off mandaten maken het leeuwendeel van het aantal innovatiemandaten uit, zowel naar aantal als naar toegekend steunbedrag.

Steun voor opleidingen, advies en investeringen

Naast steun voor innovatie, onderzoek en ontwikkeling stimuleert VLAIO met de kmo-portefeuille en de kmo-groeisubsidie ook ondernemingen om in te zetten op kennisversterking en professionalisering via opleiding en het inkopen van advies. Deze maatregelen zijn vooral gericht op kleine ondernemingen. Daarnaast ondersteunen we via strategische transformatiesteun ook bedrijven die opleidingsprogramma's opzetten voor hun personeelsleden of willen investeren in Vlaanderen.

Kmo-portefeuille

De kmo-portefeuille is een elektronische subsidiemaatregel waarmee kleine en middelgrote ondernemingen en beoefenaars van vrije beroepen met steun van de Vlaamse overheid opleidingen en adviezen kunnen aankopen:

- ▶ Een kleine onderneming die investeert in opleiding en advies kan 30 % steun genieten met een maximum steunplafond van 7.500 euro per jaar;
- ▶ Een middelgrote onderneming die investeert in opleiding en advies kan 20 % steun genieten met een maximum steunplafond van 7.500 euro per jaar.

Vanaf 13 september 2021 kunnen kmo's voor een advies of opleiding met betrekking tot het thema cybersecurity een verhoogd steunpercentage genieten. Kleine ondernemingen krijgen een tussenkomst van 45% en middelgrote ondernemingen krijgen een tussenkomst van 35%.

Vanaf 1 april 2023 kunnen kmo's voor opleiding of advies binnen het thema 'duurzaamheid - energie-efficiëntie' eveneens een hoger steunpercentage genieten, namelijk 45% voor kleine ondernemingen en 35% voor middelgrote ondernemingen.

De kmo-portefeuille werkt met een jaarlijkse gesloten begrotingsenveloppe binnen het Fonds Innoveren en Ondernemen.

In 2022 werden **142.927 steunaanvragen** goedgekeurd van in totaal **61.164 unieke ondernemingen**. De dienst opleiding vertegenwoordigt 97% van de steunaanvragen, goed voor 82% van het budget.

kmo-portefeuille - Dienst	Aantal projecten	Goedgekeurde subsidie (in euro)
Advies	4.207	7.753.744,80
Opleiding	138.720	35.428.918,07
Totaal	142.927	43.182.662,87

Bijna 90% van het budget gaat naar ondernemerschapsbevorderende diensten die aangekocht worden door kleine ondernemingen.

kmo-portefeuille - Ondernemingsgrootte	Aantal unieke ondernemingen	Goedgekeurde steun – Advies (in euro)	Goedgekeurde steun - Opleiding (in euro)	Goedgekeurde steun - Totaal (in euro)
KO	56.946	6.770.632,47	31.581.676,79	38.352.309,26
MO	4.218	983.112,33	3.847.241,28	4.830.353,61
Totaal	61.164	7.753.744,80	35.428.918,07	43.182.662,87

Kmo-groeisubsidie

De kmo-groeisubsidie is een subsidie-instrument waarmee de Vlaamse overheid kmo's in Vlaanderen ondersteunt bij hun groeitraject. Het instrument draagt bij aan de transitie van de Vlaamse economie naar een internationale, digitale, duurzame en innovatieve economie. Het groeitraject van de bedrijven die steun aanvragen moet aansluiten bij één van deze vier belangrijke maatschappelijke thema's. De subsidie bedraagt maximaal 25.000 euro per adviestraject met een externe

dienstverlener en/of per aanwerving van een strategisch profiel. Het steunpercentage is vastgelegd op 50% van de advies- en/of loonkost.

Tabel met kerncijfers

Thema	Ondernemingsgrootte	Aantal unieke gesteunde ondernemingen	Totaal toegekende steun
Digitalisering	KO	48	€ 1.493.592,00
	MO	15	€ 480.370,00
	TOTAAL	63	€ 1.973.962,00
Duurzaam & circulair ondernemen	KO	8	€ 272.870,00
	MO	9	€ 281.360,00
	TOTAAL	17	€ 554.230,00
Innovatie	KO	69	€ 2.231.801,00
	MO	3	€ 75.000,00
	TOTAAL	72	€ 2.306.801,00
Internationalisering	KO	132	€ 4.474.775,00
	MO	16	€ 590.807,00
	TOTAAL	148	€ 5.065.582,00
TOTAAL	KO	257	€ 8.473.038,00
	MO	43	€ 1.427.537,00
	TOTAAL	300	€ 9.900.575,00

In 2022 werden 300 dossiers gesteund voor een totaalbedrag van € 9.900.575,00. Aangezien een onderneming maar 1 keer per 36 maanden een kmo-groeisubsidie kan verkrijgen, staan de 300 projecten voor **300 unieke gesteunde ondernemingen**. 85% van de gesteunde bedrijven zijn kleine ondernemingen. Ruim de helft van de toegekende steun gaat naar groeitrajecten in het kader van internationalisering.

Strategische transformatiesteun

Strategische transformatiesteun maakt opleidings- en investeringssteun mogelijk voor internationaal gerichte ondernemingen die een transformatie met een sterk innovatief en duurzaam karakter doormaken.

Deze steun is de opvolger van de strategische steunmaatregel die liep tot en met 31 december 2021. De bijgestuurde versie is vanaf 1 januari 2022 van kracht, en verlegt bepaalde accenten. In de gewijzigde beoordeling staan innovatie, internationale economische competitiviteit, kennisdisseminatie en aandacht voor verduurzaming centraal.

In 2022 werden **20 ondernemingen** gesteund voor een bedrag van 20.710.193 euro.

Aantal goedgekeurde dossiers en toegekende steun volgens bedrijfsgrootte

Ondernemingsgrootte	Aantal	Steunbedrag
GO	10	14.763.113
MO	4	2.301.962
KO	6	3.645.118
Totaal	20	20.710.193

Toegekende steun volgens steuntype

	Steunbedrag
Investeringssteun	6.363.087
Opleidingssteun	13.878.856
Bonussteun	468.249
Totaal	20.710.193

Steunaanvragen die vanaf van 1 januari 2022 werden ingediend werden beoordeeld onder het verstrengde beoordelingskader. De middelen werden hierdoor meer selectief en doelmatig ingezet en dat heeft zijn effect niet gemist. Het aantal goedgekeurde steunaanvragen, net als het totaal toegekende steunbedrag, liep aanzienlijk terug ten opzichte van de vorige jaren. Volledigheidshalve dient hierbij rekening gehouden te worden met een aantal steunaanvragen die nog werden ingediend onder het vorige steunkader maar pas in 2022 werden beslist. Verwacht kan worden dat de doeltreffendheid van de bijsturing zich in 2023 verder zal manifesteren.

Steun voor vergroening en klimaat

Ecologiesteun

Ecologiesteun is een financiële tegemoetkoming aan ondernemingen die hun productieproces willen vergroenen door te investeren in milieuvriendelijke of energiezuinige technieken. Waar het bij de Strategische Ecologiesteun gaat het over grotere specifieke investeringsprojecten op maat van het bedrijf kan een onderneming bij de ecologiepremie plus een keuze maken uit in aanmerking komende, gestandaardiseerde technologieën die algemeen toepasbaar zijn.

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen neemt een deel van de extra kost die een dergelijke investering met zich meebrengt op zich.

Ecologiepremie+

Er werden in 2022 **278 Ecologiepremie+-dossiers** goedgekeurd met een investeringsbedrag van 78.329.320 euro en voor een steunbedrag van in totaal 15.622.497 euro.

Meer dan de helft van de steun werd toegekend aan kleine ondernemingen.

Ecologiepremie+ Ondernemingsgrootte	Toegekend steunbedrag in euro
KO	8.215.355
MO	2.534.850
GO	4.872.292
Totaal	15.622.497

Strategische ecologiesteun

Met de strategische ecologiesteun wil VLAIO kmo's en grote ondernemingen stimuleren om te investeren in technologieën die omwille van hun unieke bedrijfsspecifieke karakter niet kunnen gestandaardiseerd worden en daardoor niet voorkomen op de limitatieve technologieënlijst van de klassieke ecologiesteunregeling via de ecologiepremie+. Het gaat hier om grote ecologische investeringen (minimum 3 miljoen euro aanvaarde investeringen).

In 2022 werden **5 projecten** strategische ecologiesteun gesteund van **4 verschillende bedrijven** voor een totaal bedrag van 4.795.000 €.

Ecologisch en veilig transport

De Vlaamse Regering zet ondernemingen en de transportsector in het bijzonder, aan tot meer gebruik van milieuvriendelijke en verkeersveilige vrachtwagens. Ondernemingen die uitgaven doen in het kader van ecologisch en veilig transport van goederen over de weg (EVT) komen in aanmerking voor een subsidie van de Vlaamse overheid. Deze steunmaatregel die op 20 november 2017 van start ging, wordt door het Departement Mobiliteit en Openbare Werken gecoördineerd en gefinancierd. Het Agentschap Innoveren & Ondernemen staat in voor het operationeel beheer.

De EVT-steun bedraagt maximaal 100.000 euro per onderneming voor uitgaven verricht in de drie opeenvolgende kalenderjaren. De steun bedroeg maximum 3.000 euro per vrachtwagen voor de aanvraag 2022.

In 2022 en 2023 werden 2.043 aanvragen 2022 met 5.688 vrachtwagens goedgekeurd, vastgelegd en uitbetaald voor een totaal steunbedrag van 16.642.010,75 euro, waarvan 15.000.000 euro op het budget 2022 en 1.642.010,75 euro op het budget 2023.

Bio-economie

Bij de omschakeling naar een circulaire economie speelt de bio-economie een belangrijke rol. In een bio-economie worden hernieuwbare grondstoffen, biogas en biomassa duurzaam geproduceerd en gebruikt voor een waaier aan toepassingen zoals bio-gebaseerde producten. Met middelen Vlaamse Veerkracht werd door VLAIO in 2022 specifiek ingezet op projecten in de bio-economie. Hiervoor

werden verschillende maatregelen ingezet: onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, clusterprojecten, landbouwtrajecten en een specifieke oproep piloottrajecten biogebaseerde toepassingen.

In totaal werden voor bio-economie **27 projecten** gesteund voor een bedrag van 13.777.051 euro. Bij deze projecten zijn **46 bedrijven en kennisinstellingen** betrokken.

Blue Deal

Naast een specifieke inzet op bio-economie werden in 2021 en 2022 ook middelen Vlaamse Veerkracht ingezet om waterschaarste en droogte aan te pakken. Dit gebeurde onder andere door de goedkeuring van 7 specifieke landbouwtrajecten gericht op efficiënt watergebruik in de landbouwsector voor in totaal 6.052.373 euro. Daarnaast werden 30 specifieke projecten ecologiesterun goedgekeurd, werd een oproep Blue Deal waterbesparende investering gelanceerd waarin 31 projecten goedgekeurd werden en werd eveneens een openbare aanbesteding waterscans gelanceerd.

In totaal werden in 2021 en 2022 voor **16.539.786 euro** projecten goedgekeurd die inspelen op waterschaarste en droogte.

IPCEI (Important Projects of Common European Interest)

Via IPCEI-projecten (*Important Project Common European Interest-IPCEI*) wil de EU de lidstaten stimuleren om middelen te bundelen in grote projecten die bijdragen aan de concurrentiekracht van de Unie in zijn geheel en aan de grote maatschappelijke uitdagingen. Europa voorziet geen rechtstreekse projectfinanciering maar biedt de lidstaten de mogelijkheid voor een ruimere toekenning van staatssteun. Goedkeuring door de EU na notificatie is vereist.

De Commissie vraagt een engagement van de bedrijven om voldoende middelen in te zetten, maar wil geen projecten goedkeuren die zonder staatssteun ook zouden doorgaan. Daarom worden enkel projecten aanvaard met een duidelijk marktfalen, wat vaak van toepassing is bij transitie. De staatssteun wordt beperkt tot wat proportioneel en vereist is, op basis van een funding gap analyse.

IPCEI-projecten omvatten financiering van O&O&I maar ook financiering van een eerste industriële ontplooiing, wat vrij uniek is. Daarnaast kunnen ook milieu-, energie- of vervoersprojecten gesteund worden, mits deze van groot belang zijn voor de strategie van de Unie.

In België gebeurt de indiening van een notificatie op federaal niveau, maar wordt de financiering primair toegekend vanuit de regio's. Daarom wordt gewerkt met een evaluatiecomité samengesteld door vertegenwoordigers vanuit de regio's met coördinatie vanuit FOD-economie. In sommige IPCEI 's neemt de federale overheid ook deel als steunverlener.

Vlaanderen heeft deelgenomen met steunverlening in vier thematisch gedefinieerde IPCEI's.

IPCEI-batterijen

Elektrificatie is een belangrijke stap in de transitie naar een klimaatneutrale economie. Hier wordt een sterke toename in verkoop van batterijen verwacht in een markt die vandaag volledig gedomineerd wordt door de VS en Azië. Het doel van de IPCEI-batterijen is om een waardeketen uit te bouwen voor productie van batterijen, i.h.b. voor toepassing in elektrische voertuigen. De intentie is om een stimulans te bieden om deze economische activiteit niet te missen, maar het voornaamste doel is toch om een te sterke afhankelijkheid van Azië en de VS te vermijden, i.h.b. voor de Europese autobouwers.

Het consortium bestaat uit België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Kroatië, Oostenrijk, Polen, Slovenië, Spanje en Zweden. Voor België nemen Vlaanderen, Wallonië en Brussel deel.

Vlaanderen is toegetreden in 2019, de goedkeuring door de Commissie werd hetzelfde jaar toegekend in december 2019. Een eerste deel van de Vlaamse steun voor het O&O&I deel werd vastgelegd in 2019 voor 16 miljoen euro, een tweede deel in 2021 voor opnieuw 16 miljoen euro. In 2022 werd geen steun toegekend maar verdere steuntoekenning voor eerste industriële ontplooiing en/of investeringen wordt verwacht in 2023.

IPCEI-waterstof

Waterstof kan een belangrijk bijdrage leveren in de energietransitie en de overgang naar een koolstofarme economie. Het fungeert als energiedrager en kan hierbij het gebruik van hernieuwbare energie faciliteren, het kan omgezet worden naar vloeibare brandstoffen voor een brede toepassing en kan rechtstreeks gebruikt worden in industriële processen zoals bv de aanmaak van proper staal. Door de huidige niet concurrentiële prijs van groene waterstof blijven bedrijven terughoudend voor grote investeringen, toch zijn deze vereist om de transitie van het industrieel weefsel mogelijk te maken. Het IPCEI wenst bij te dragen aan de uitbouw van een industriële waardeketen voor waterstoftransitie en hierdoor bij te dragen aan de evolutie naar een koolstofarme economie.

Het consortium omvat 23 lidstaten: België, Bulgarije, Tsjechië, Denemarken, Duitsland, Estland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Kroatië, Italië, Luxemburg, Hongarije, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slovakije, Finland en Zweden, met coördinatie door Duitsland. Voor België nemen Vlaanderen, Wallonië en de federale overheid deel als steunverlener, Brussel neemt niet deel.

Vlaanderen is toegetreden in 2020, de steun werd vastgelegd in 2022. Een oproep voor '*expressions of interest*' werd reeds in 2020 gelanceerd. In 2021 werd de doorlichting van de uitgewerkte aanvragen afgerond met een beslissing waarbij 10 projectvoorstellen opgenomen werden als deel van de Vlaamse portfolio.

De prenotificatie bij Europa gebeurde in verschillende golven opgestart in 2021. Wegens een beduidende vertraging in het notificatieproces bij de Europese Commissie heeft Vlaanderen geopteerd om de beslissingen tot steuntoekenning te nemen op voorwaardelijke basis waarbij de steun reeds vastgelegd werd maar de uitbetaling en uitvoering afhankelijk blijft van de finale goedkeuring. De bevestiging dat het project kan doorgaan zoals ingediend blijft afhankelijk van deze goedkeuring door de Europese Commissie die dus een impact blijft hebben op de timing van het Vlaamse traject.

Voor de Vlaamse beslissingen werd in 2022 in totaal **173,08 miljoen euro** vastgelegd, waarvan 125 miljoen euro ten laste van het project VV047 in het Vlaamse herstelplan en 48,08 miljoen euro ten laste van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen.

De portfolio omvat **9 projecten**: Hydrogenics/Cummins, Hyoffwind, Engie-Electrabel (North-C-hydrogen) ArcelorMittal (Rechycle), Power to Methanol, Air Liquide, DATS, Terranova Hydrogen en Aertssen. Voor de Vlaamse beslissingen werd de portfolio opgedeeld in 13 deelprojecten, waarvan 11 gesteund werden ten laste van VV047 en 2 ten laste van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen.

Wat de Europese goedkeuring betreft werden de eerste golven Hy2Tech en Hy2Use goedgekeurd in juli en september 2022 en werden een aantal projecten door de Commissie overgedragen naar het CEEAG kader met een individuele notificatie die nog in behandeling is. Hiernaast hebben heel wat projecten geopteerd voor een terugvalpositie onder de bestaande staatssteunregels waarvoor geen goedkeuring door Europa vereist is. Op dit ogenblik is de Europese goedkeuring nog uitstaand voor 2 projecten (3 deelprojecten), wat overeenkomt met een totaal van 74,43 miljoen euro. Hier wordt een

beslissing verwacht in 2023. Voor al de andere (deel)projecten is de goedkeuring toegekend en/of is geen goedkeuring vereist.

Voor de steuntoekenning wordt opgemerkt dat voor één project een tweede vastlegging voorzien is in 2024 geraamd op 5,89 miljoen euro. Dat zou het totaal dan op 178,93 miljoen euro brengen.

IPCEI-Micro-elektronica

Elektronica-componenten en -systemen (ECS) zijn cruciaal voor innovatie in artificiële intelligentie (AI), telecommunicatie (5G/6G), mobiliteit (*connected & autonomous vehicles*), energie (*smart grid*), gezondheid (*connected health, health sensing*) en de digitale samenleving (*cyber physical & data security*). Toegang tot elektronica-componenten en -systemen vormt de hoeksteen van onze digitale maatschappij en toekomstgerichte industrie. Het is van Europees strategisch belang dat de Europese industrie substantieel aanwezig is in de volledige waardeketen, van ontwerp over materialen & processing tot subsystemen. Op heden wordt Europa hier sterk overschaduwed door de VS en Azië. Het doel van de IPCEI is om de aanwezigheid van deze waardeketen in Europa te versterken. Dit kadert in het concept van strategische autonomie of strategische soevereiniteit.

Het consortium omvat Oostenrijk, Tsjechië, België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Malta, Nederland en Spanje, met coördinatie door DG-connect. Voor België nemen Wallonië en Vlaanderen deel, maar Brussel niet.

Vlaanderen is toegetreden in 2021. De steun aan de Vlaams projecten werd toegekend in 2022. Een oproep voor een *expression of interest* werd gelanceerd in maart 2021 in twee fasen. Finaal hebben 3 aanvragers een uitgewerkt voorstel ingediend, wat de Vlaamse portfolio vormt.

In 2022 werd werd **15,95 miljoen euro** vastgelegd ten laste van VV022 in het Vlaamse herstelplan. De steun werd toegekend aan twee O&O&I op basis van de bestaande staatssteunregels waarvoor geen individuele goedkeuring door Europa vereist is. De portfolio omvat BelGaN en Soitec Belgium.

IPCEI-cloud

Het is voor de Europese Unie van essentieel belang om de komende jaren slimme technologische oplossingen in te voeren om de groeiende hoeveelheid data op een veilige, betrouwbare en veerkrachtige manier te beheren en exploiteren in het belang van de Europese economie, haar ondernemingen, haar overheidsdiensten en al haar burgers. De noodzaak om strategisch te investeren in de volgende generatie Europese Cloud capaciteit is bij verschillende gelegenheden benadrukt, onder meer in de Europese datastrategie, in de conclusies van de Europese Raad van 1-2 oktober 2020 en in de gezamenlijke verklaring van 15 oktober 2020 van de lidstaten over het opbouwen van de volgende generatie van Cloud in Europa. IPCEI-Cloud wenst de lidstaten samen te brengen om een Europese waardeketen te versterken in een domein dat vandaag heel sterk gedomineerd wordt door Amerikaanse bedrijven.

Het consortium omvat Frankrijk, Italië, Slovenië, Polen, België, Nederland, Luxemburg, Spanje, Duitsland, Letland, Tsjechië en Hongarije met gedeelde coördinatie vanuit DG Connect, Duitsland en Frankrijk. Voor België nemen Vlaanderen en de federale overheid (beleid en ondersteuning -BOSA) deel als steunverlener, maar Brussel en Wallonië niet.

Vlaanderen is toegetreden in 2021. Een oproep voor een *expression of interest* in twee fasen werd gelanceerd in april 2021. Finaal werd één project opgenomen in de Vlaamse portfolio. De evaluatie werd opgestart in 2022. In geval van positieve evaluatie worden steuntoekenning en vastlegging verwacht in 2023 in een grootteorde van 1,5-2 miljoen euro ten laste van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen. De steun zal toegekend worden op basis van de bestaande staatssteunregels waarvoor geen individuele goedkeuring door Europa vereist is.

Thematische steun

Screen Flanders

De steunmaatregel Screen Flanders is een economische maatregel voor de audiovisuele sector. Er wordt steun gegeven aan Belgische producenten voor zover ze uitgaven doen in het Vlaamse Gewest.

Elke euro die aan een producent wordt toevertrouwd, moet op zijn minst één euro audiovisuele uitgaven in het Vlaamse Gewest opbrengen. In de praktijk is dit veel meer. De financiering wordt toegekend in de vorm van terugbetaalbare voorschotten op netto-ontvangsten die de producent genereert als gevolg van de exploitatie van het audiovisuele werk.

Bij de steuntoekenning wordt gewerkt met een oproepsysteem met een gesloten steunenveloppe. Een cultureel en economisch samengestelde jury beoordeelt de projecten op basis van vastgestelde criteria en maakt een rangschikking van de projecten. De maximale steun per project bedraagt 400.000 euro.

Deze maatregel wordt in samenwerking met het Vlaams Audiovisueel Fonds uitgevoerd, dat een belangrijke rol speelt inzake de promotie en communicatie rond de maatregel, het bijstaan van producenten bij het indienen van een dossier, de verslaggeving van de jury en het leveren van allerlei vaktechnische input aan het Agentschap Innoveren & Ondernemen.

In 2022 werd het voorziene budget van 3.500.000 euro opgesplitst in twee oproepen:

► De eerste oproep 2022 liep van 2 februari 2022 tot 11 maart 2022. De budgetenveloppe bedroeg 2.000.000 euro. Er werden 19 aanvragen ingediend en hiervan werden 11 projecten gunstig gerangschikt.

► De tweede oproep liep van 12 maart 2022 tot 9 september 2022. De budgetenveloppe bedroeg 1.500.000 euro. Er werden 16 aanvragen ingediend en hiervan werden 9 projecten gunstig gerangschikt. Gezien het grote gevraagde bedrag ten opzichte van de slechts 1.500.000 euro beschikbaar budget voor de tweede oproep, werd eind 2022 via een herschikking besloten om 1.000.000 euro toe te voegen aan het budget van de tweede oproep.

Screen Flanders - financiële gegevens van de gunstige dossiers per oproep	Oproep 2022.01	Oproep 2022.02	Totaal
Aantal <u>gunstige</u> projecten	11	9	20
Totaalbudget <u>gunstige</u> projecten in euro	46.394.462	65.965.883	112.360.345
Financiering uit Vlaanderen in euro	19.345.843	33.755.878	53.101.721
In aanmerking komende uitgaven in Vlaanderen (volgens aanvraag) in euro	16.632.792	21.106.521	37.739.313
Gevraagde steun in euro	2.010.000	2.565.209	4.575.209
Toegekende steun in euro	1.955.000	2.545.000	4.500.000
Aanvaarde in aanmerking komende uitgaven in Vlaanderen in euro	16.190.704	20.962.466	37.153.170

Hinderpremie en sluitingspremie openbare werken

De hinderpremie is een financiële tussenkomst voor zelfstandigen en kleine ondernemingen met maximum negen werknemers die ernstige hinder ondervinden van wegenwerken in de buurt van hun zaak. Het bedrag van de premie is 2.000 euro en biedt de ondernemers de kans om zich voor te bereiden op de gevolgen van de geplande werken. Wie genoodzaakt is om de zaak toch te sluiten als gevolg van de hinder kan vanaf de 22ste kalenderdag van de sluiting bijkomend gebruik maken van de sluitingspremie van 80 euro per dag.

Ondernemers die niet in aanmerking komen voor de bovenvermelde hinderpremie en sluitingspremie kunnen in bepaalde gevallen toch nog een afzonderlijke sluitingspremie aanvragen. Deze sluitingspremie bedraagt ook 80 euro per dag en wordt toegekend vanaf de 8ste kalenderdag van de sluiting.

In 2022 werd aan **4.768 verschillende ondernemingen** een hinderpremie uitbetaald. De totaal toegekende steun bedroeg 9.548.000 euro. Van de groep van ondernemingen die de hinderpremie gekregen hebben, hebben 158 verschillende ondernemingen ook een beroep gedaan op de sluitingspremie. Hier bedroeg de steun 1.039.200 euro. In totaal hebben 9 verschillende ondernemingen gebruik gemaakt van de afzonderlijke sluitingspremie, waarvoor in totaal 76.640 euro steun werd toegekend. Gelet op de specifieke doelgroep van de hinderpremie Openbare Werken betreffen het allemaal kleine ondernemingen.

Hinderpremie - opdeling volgens type premie	Aantal Ondernemingen	Aantal toekenningen	Toegekend Steunbedrag in euro	Gemiddeld steunbedrag per toekenning in euro
Hinderpremie	4.768	4.774 ¹	9.548.000	2.000
Bijkomende sluitingspremie	158	521	1.039.200	1.995
Afzonderlijke sluitingspremie (groep 1)	2	6	12.160	2.027
Afzonderlijke sluitingspremie (groep 2)	7	28	64.480	2.303
Totaal	4.935	5.329	10.663.840	

¹ Per onderneming kan de hinderpremie en de sluitingspremie meerdere keren toegekend worden, vandaar het verschil tussen aantal toekenningen en aantal ondernemingen. Bij de hinderpremie gaat het dan om een andere werkopdracht waarvoor de kennisgeving minstens 12 maanden na de vorige kennisgeving is gebeurd.

Bedrijven door de crisis helpen

De uitbraak eind 2019 van het Covid-19 virus en de wereldwijde verspreiding van het virus in 2020 heeft ook nog in 2021 zowel het maatschappelijk als het sociaaleconomisch leven zwaar getroffen door de maatregelen die zich opdrongen om de verdere verspreiding van het Covid-19 virus in te dijken.

Na de derde golf in het voorjaar van 2021 en de toenemende vaccinatiegraad besliste het Overlegcomité om vanaf 9 juni 2021 met het Zomerplan van start te gaan.

Dit plan bracht gefaseerd een aantal versoepelingen op aangescherpte maatregelen genomen door het Overlegcomité sinds 28 oktober 2020.

In het najaar 2021 kondigde zich evenwel een vierde golf aan waardoor het Overlegcomité genoodzaakt was om de maatregelen opnieuw aan te scherpen om in de vierde golf de verdere verspreiding van Covid-19 in te perken. Een aantal sectoren werden opnieuw verplicht te sluiten, binnenactiviteiten werden opnieuw verboden of in hoge mate ingeperkt waardoor ondernemingen terug geconfronteerd werden met aanzienlijke exploitatiebeperkingen ingevolge de coronamaatregelen.

Op 18 november 2021 besliste de Europese Commissie om de Tijdelijke Kaderregeling Covid-19 te verlengen tot 30 juni 2022. Om de continuïteit van deze ondernemingen te vrijwaren besliste de Vlaamse Regering ook nog voor 2021 en eerste helft van 2022 tot gerichte ondersteuningsmaatregelen.

Binnen VLAIO werd voor 2022 een ondersteuningspakket aan (vervolg)maatregelen opgezet om ondernemingen met exploitatievestigingen in Vlaanderen door deze crisis te helpen en de continuïteit van deze ondernemingen te verzekeren. Naast de vervolgmaatregelen Vlaams Beschermingsmechanisme 11 en 12, werden ook een Corona Globalisatiemechanisme 2021 en de Overbruggingslening in de markt gezet. Deze maatregelen werden gefinancierd vanuit de coronaprovisie.

Maar hiermee kenden de crisismaatregelen evenwel geen einde. Na de coronacrisis kondigde zich een nieuwe crisis aan, namelijk de **energiecrisis**. Als gevolg van de Russische agressie tegen Oekraïne stegen de energiekosten ongezien en besliste de Europese Commissie tot een Tijdelijk crisis kader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de economie na de Russische agressie tegen Oekraïne. Binnen dit Europees kader besliste de Vlaamse Regering tot een aantal maatregelen om gezonde ondernemingen financieel te ondersteunen met het oog op het verzekeren van de continuïteit van hun bedrijfsvoering en hen te vrijwaren van faillissement.

VLAIO lanceerde medio 2022 hiertoe de Overbruggingslening Oekraïne, die vanaf januari 2023 werd verder gezet in de Overbruggingslening Energie. Daarnaast werkte VLAIO de Energiesteun aan ondernemingen voor verhoogde energiekosten in het vierde kwartaal 2022 uit waarvoor steun kon aangevraagd worden vanaf 12 december 2022 tot 28 februari 2023.

Vlaams Beschermingsmechanisme

Hierna een overzicht van de steun verleend in de vorm van de laatste 3 Vlaams Beschermingsmechanismes.

Steunmaatregel	Aantal goedgekeurde aanvragen	Toegekende steun in euro
----------------	-------------------------------	--------------------------

Vlaams Beschermingsmechanisme 10	570	9.717.473,84
Vlaams Beschermingsmechanisme 11	1.236	9.367.339,16
Vlaams Beschermingsmechanisme 12	713	5.751.798,83

Het **Vlaams Beschermingsmechanisme 10** betreft steun aan ondernemingen met een omzetzakking van minstens 60% in de periode van 1 juli tot en met 30 september 2021.

Het toepassingsgebied werd strikt afgelijnd tot de activiteiten die in het derde kwartaal 2021 nog geïmpacteerd werden door exploitatiebeperkingen ingevolge onder meer capaciteitsrestricties in welbepaalde sectoren.

De getroffen ondernemingen kwamen in aanmerking voor een steun van 10% op de omzet uit prestaties in het derde kwartaal 2019. Het maximum steunplafond werd gedifferentieerd naar de personeelsklasse. Er werd geen minimum steunbedrag meer voorzien.

Deze steun kon online aangevraagd worden vanaf 15 oktober 2021 tot 16 november 2021. In totaal werden 570 aanvragen goedgekeurd voor een totaal steunbedrag van 9.717.473,84 euro, waarvan 450 in 2021 voor een steunbedrag van 8.173.189,45 euro en 120 aanvragen in 2022 voor een steunbedrag van 1.544.284,39 euro.

Gelet op de strikte aflijning van in aanmerking komende activiteiten gaat, naar sectorale opdeling de meeste steun naar de event- en reissector, de hotelsector en de sector van autocarbedrijven.

Naar provinciale indeling, op basis van de ligging van de maatschappelijke zetel van de onderneming met vestiging(en) in Vlaanderen, is de provincie Antwerpen koploper zowel in aantal goedgekeurde aanvragen als steunbedrag, gevolgd door Oost- en West-Vlaanderen.

Vlaams Beschermingsmechanisme 10 naar provincie	Aantal goedgekeurde aanvragen	Toegekende steun in euro
Antwerpen	180	3.264.095,46
Limburg	69	1.202.629,96
Maatschappelijke zetel buiten Vlaanderen	12	288.248,00
Oost-Vlaanderen	135	1.972.969,37
Vlaams-Brabant	72	1.435.617,87
West-Vlaanderen	102	1.553.913,18
Totaal	570	9.717.473,84

Het **Vlaams Beschermingsmechanisme 11** betreft steun aan ondernemingen met een omzetzakking van minstens 60% of een verplichte sluiting in de periode van 20 november 2021 tot 31 december 2021. Deze steun kon online aangevraagd worden vanaf 14 februari 2022 tot 31 maart 2022.

Het toepassingsgebied werd strikt afgelijnd tot de activiteiten die geïmpacteerd werden door exploitatiebeperkingen ingevolge de coronamaatregelen die werden genomen vanaf 28 oktober 2021.

De getroffen ondernemingen kwamen in aanmerking voor een steun van 10% op de omzet uit prestaties in de referentieperiode in 2019. Het maximum steunplafond werd gedifferentieerd naar de personeelsklasse. Er werd geen minimum steunbedrag voorzien.

In 2022 werden in totaal 1.236 aanvragen goedgekeurd voor een steunbedrag van 9.367.339,16 euro.

Gelet op de strikte afbakening van nog in aanmerking komende activiteiten gaat, naar sectorale opdeling, de meeste steun naar de recreatieve sector, eventsector en de sector van personenvervoer.

Naar provinciale indeling, op basis van de ligging van de maatschappelijke zetel van de onderneming met vestiging(en) in Vlaanderen, bijt de provincie Antwerpen de spits af zowel in aantal goedgekeurde aanvragen als steunbedrag, gevolgd door Oost- en West-Vlaanderen.

Vlaams Beschermingsmechanisme 11 naar provincie	Aantal goedgekeurde aanvragen	Toegekende steun in euro
Antwerpen	378	3.191.363,32
Limburg	114	901.570,63
Maatschappelijke zetel buiten Vlaanderen	22	227.678,48
Oost-Vlaanderen	311	2.135.356,78
Vlaams-Brabant	192	1.529.941,28
West-Vlaanderen	219	1.381.428,67
Totaal	1.236	9.367.339,16

Het **Vlaams Beschermingsmechanisme 12** is het laatste beschermingsmechanisme voor ondersteuning van ondernemingen met een omzetzaling van minstens 60% of een verplichte sluiting in het eerste kwartaal 2022. Deze steun kon online aangevraagd worden vanaf 1 april 2022 tot 16 mei 2022. Het toepassingsgebied werd strikt afgelijnd tot ondernemingen met activiteiten die leden aan exploitatiebeperkingen ingevolge de uitdovende coronamaatregelen in het eerste kwartaal 2022.

De getroffen ondernemingen kwamen in aanmerking voor een steun van 10% op de omzet uit prestaties in de referentieperiode in 2019. Het maximum steunplafond werd gedifferentieerd naar de personeelsklasse. Er werd geen minimum steunbedrag voorzien.

In 2022 werden in totaal 713 aanvragen goedgekeurd voor een steunbedrag van 5.751.798,83 euro.

Gelet op de strikte afbakening van nog in aanmerking komende activiteiten gaat, naar sectorale opdeling, de meeste steun naar de recreatieve sector, hotel- en eventsector.

Naar provinciale indeling, op basis van de ligging van de maatschappelijke zetel van de onderneming met vestiging(en) in Vlaanderen, bijt de provincie Antwerpen de spits af zowel in aantal goedgekeurde aanvragen als steunbedrag, gevolgd door Oost- en West-Vlaanderen.

Vlaams Beschermingsmechanisme 12 naar provincie	Aantal goedgekeurde aanvragen	Toegekende steun in euro
Antwerpen	210	1.880.238,20
Limburg	69	597.462,48
Maatschappelijke zetel buiten Vlaanderen	14	79.713,63
Oost-Vlaanderen	182	1.367.522,54
Vlaams-Brabant	110	733.737,12
West-Vlaanderen	128	1.093.124,86
Totaal	713	5.751.798,83

Met het steunmechanisme Corona Globalisatiemechanisme werden zwaar getroffen ondernemingen met een grote omzetsdaling in respectievelijk de laatste drie kwartalen van 2020 en in het kalenderjaar 2021 wegens exploitatiebeperkingen ten gevolge van de coronavirusmaatregelen financiële ondersteuning geboden bovenop de reeds ontvangen steun in de vorm van een coronapremie of een Vlaams Beschermingsmechanisme.

Het maximum steunplafond werd onder meer gedifferentieerd naar tewerkstelling en de hoogte van de omzetsdaling en beperkt tot een percentage van het geleden boekhoudkundig verlies in de steunperiode.

Voor het **Corona Globalisatiemechanisme 2020** kon de steun online aangevraagd worden vanaf 1 april 2021 tot 30 september 2021. In totaal werden 522 aanvragen goedgekeurd voor een totaal steunbedrag van 70.299.522,40 euro, waarvan 241 aanvragen goedgekeurd werden in 2021 voor een steunbedrag van 38.665.713,05 euro en 32 aanvragen in 2022 voor een steunbedrag van 4.745.912,12 euro.

Voor het **Corona Globalisatiemechanisme 2021** kon de steun online aangevraagd worden vanaf 16 mei 2021 tot 13 juni 2022. In totaal werden in 2022 70 aanvragen goedgekeurd voor een totaal steunbedrag van 8.626.814,51 euro.

Naar sectorale opdeling bestaat de top 3 van de Corona Globalisatiemechanismen uit de event- en reissector, de cultuur- en recreatieve sector en de horecasector. Dit waren ook effectief de sectoren die het langst en het hardst getroffen werden door exploitatiebeperkingen of verplichte sluitingen ingevolge de coronavirusmaatregelen.

Naar provinciale opdeling op basis van de ligging van de maatschappelijke zetel van de ondernemingen met vestiging(en) in Vlaanderen werd de meeste steun in de vorm van het Corona Globalisatiemechanisme 2020 toegekend aan ondernemingen uit de provincie Antwerpen, gevolgd door Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen. Deze top 3 gold ook voor het Corona Globalisatiemechanisme 2021.

Corona Globalisatiemechanisme naar provincie	Aantal goedgekeurde aanvragen	Toegekende steun in euro
Corona Globalisatiemechanisme 2020	522	70.299.522,40
Antwerpen	185	25.572.348,59
Limburg	37	4.471.597,44
Maatschappelijke zetel buiten Vlaanderen	18	6.192.407,97
Oost-Vlaanderen	106	11.554.241,50
Vlaams-Brabant	75	14.009.182,38
West-Vlaanderen	101	8.499.744,52
Corona Globalisatiemechanisme 2021	70	8.626.814,51
Antwerpen	29	3.717.729,95
Limburg	5	611.828,49
Maatschappelijke zetel buiten Vlaanderen	4	1.060.730,83
Oost-Vlaanderen	15	1.163.490,32
Vlaams-Brabant	8	1.446.010,27
West-Vlaanderen	9	627.024,65

Overbruggingslening

Om kmo's en grote ondernemingen (incl. vzw's) te ondersteunen in hun acute liquiditeitsproblemen werd met de overbruggingslening een aangepast financieringssysteem opgezet.

In 2022 werden 2 verschillende types van leningen verstrekt: de overbruggingslening voor ondernemingen met liquiditeitsproblemen naar aanleiding van de COVID-19 crisis en de overbruggingslening Oekraïne die leningen verstrekt aan ondernemingen die financiële problemen hebben die het gevolg zijn van de oorlog in Oekraïne en voortvloeien uit stijgende kosten inzake energie en, meer algemeen, de toename van het algehele prijsniveau.

In 2022 werd aan **1016 ondernemingen** een overbruggingslening COVID-19 verstrekt voor een totaal bedrag van 100.061.926 €. Voor de overbruggingslening Oekraïne/energie werden in totaal **750 aanvragen** goedgekeurd voor een totaal bedrag van 120.707.882 €

De omgevingsfactoren faciliteren

Economisch locatiebeleid

VLAIO ijvert voor voldoende geschikte maar ook duurzame bedrijfshuisvestingsmogelijkheden. De hefboomen waarover VLAIO beschikt, betreffen onder meer de bijdragen aan de planningsprocessen – door deel te nemen aan het planteam of door de plannen te adviseren – en beleidsinitiatieven die moeten bijdragen aan het juiste bedrijf op de juiste plaats.

Onder meer ter ondersteuning van de rol die VLAIO kan spelen in een planteam, heeft VLAIO in 2022 een overheidsopdracht gegund bestaande uit verschillende percelen en in de vorm van een raamovereenkomst. In 2022 werd hiervan al één keer gebruikt gemaakt voor een beperkt bedrag (8.670 euro). Voor studiewerk dat buiten de scope van de desbetreffende percelen valt, worden afzonderlijke overheidsopdrachten gelanceerd, zoals in 2022 in het kader van een gebiedsprogramma voor Wommelgem-Ranst, opgestart vanuit de werking rond het Economisch Netwerk Albertkanaal, ten bedrage van 138.879 euro.

In 2022 werd ook een projectoproep georganiseerd gericht naar gemeenten die een economisch verwevingsbeleid willen voeren. Aan 11 projectvoorstellen werden subsidies toegekend ten belope van 1.466.747 euro.

Activeringsbeleid voor on(der)benutte bedrijventerreinen

Brownfieldconvenantenbeleid

Via een brownfieldconvenant kunnen ontwikkelaars van on(der)benutte, verwaarloosde en/of verontreinigde sites beroep doen op een faciliterend kader om deze te herwaarderen en kwaliteitsvol herin te richten. Hiervoor wordt beleidsdomeinoverschrijdend samengewerkt met o.a. de OVAM, departement Omgeving en departement MOW. VLAIO stelt 2 van de 5 onderhandelaars aan (elk goed voor ½ VTE), huisvest het permanent secretariaat en stelt voor elk lopend dossier een accountmanager ter beschikking. Op 31 december 2022 volgden zij 98 brownfieldconvenanten op in uitvoering en 44 dossiers in onderhandelingsfase.

Vanaf de lancering van de 12^e oproep op 28 februari 2022 is er de mogelijkheid tot permanente indiening, maar met een halfjaarlijkse gebundelde evaluatieperiode. De 13^e oproep ging in vanaf 5 oktober 2022. Voor alle 11 dossiers die in 2022 zijn ontvangen, zijn de onderhandelingen tot het sluiten van een brownfieldconvenant opgestart. Er werden in de loop van het jaar 9 brownfieldprojecten succesvol beëindigd, goed voor 100,78 ha ruimte die werd herbenut in functie van bedrijvigheid, open ruimte, of woongelegenheden.

Steunverlening bedrijventerreinen, bedrijvencentra en incubatoren

Bedrijventerreinen

Voor de (her)aanleg van bedrijventerreinen zijn er reguliere subsidiemogelijkheden op basis van het Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 19 juli 2019.

In 2022 werd voor de dossiers bedrijventerreinen 7.857.626,95 € vastgelegd.

Project	Gemeente	Begunstigde	Subsidie
Ambachtelijke zone Assent	Bekkevoort	Interleuven	130.278,01 €
Bedrijvenzone Londerzeel-noord	Londerzeel	Gemeente Londerzeel	45.491,00 €
Blue Gate Antwerp	Antwerpen	Blue Gate Antwerp	598.238,97 €
Bokt	Peer	Stad Peer	326.357,54 €
Bramier	Menen	Leiedal	66.595,05 €
Dammekouter	Roeselare	BeverBrugge	863.710,00 €
De Stip	Harelbeke	De Stip	16.905,00 €
De Wildebeek	Erembodegem	Zabra Real Estate nv	953.466,12 €
Driefonteinenstraat	Drogenbos	Gemeente Drogenbos	172.921,47 €
Eiland Zwijnaarde	Zwijnaarde	Eiland Zwijnaarde	124.214,74 €
Industriezone II	Ninove	Stad Ninove	88.499,00 €
Moerbeke Suikerfabriek	Moerbeke-Waas	Interwaas	75.896,00 €
Nieuwe Maasweg *	Ranst	POM Antwerpen	1.004.468,49 €
Ravenshout Beringen	Beringen	Stad Beringen	62.380,00 €
Ravenshout Ham	Ham	Gemeente Ham	26.814,00 €
Ravenshout Tessenderlo	Tessenderlo	Gemeente Tessenderlo	242.127,00 €
Regionaal BT Opglabbeek	Opglabbeek	Gemeente Opglabbeek	1.213.813,37 €
Riva	Dentergem	Volus	109.539,00 €
Signify site	Turnhout	Jeni Campus Zierenbos	166.688,00 €
Stuyvenberg	Rumst	IGEAN	657.169,00 €
Wevelgem-Zuid	Wevelgem	Gemeente Wevelgem	574.746,19 €
Zaventem Zuid	Zaventem	Gemeente Zaventem	337.309,00 €
Eindtotaal			7.857.626,95 €

In het kader van het programma Vlaamse Veerkracht is VLAIO daarnaast op zoek gegaan naar dossiers die minder goed passen in de reguliere subsidieregeling wat betreft type kosten, voorwaarden enz. maar aan hetzelfde doel beantwoorden. Het betreft onderstaande dossiers die in 2021 en 2022 met relancemiddelen werden vastgelegd.

Dossiernummer	Project	Begunstigde	Bedrag
BTER.2022.000561	Ranst Nieuwe Maasweg	POM Antwerpen	863.317,75 €
OHO.2022.000597	Menen omvormen rotonde	Stadsbader	2.000.000,00 €
BTER.2022.000560	Heemsdaalstraat Hemiksem	POM Antwerpen	375.153,02 €
AH.2022.000120	Buke Zottegem	Stad Zottegem	761.529,63 €
AH.2022.000458	Aalst onteigening kruispunt Nachtegaalstraat – N405	Stad Aalst	2.000.000,00 €

Beheer Researchpark Zellik

Het Researchpark Zellik met een bruto-oppervlakte werd in de jaren 1980 door de Vlaamse Overheid verworven met de bedoeling er een wetenschapspark aan te leggen voor de Vrije Universiteit Brussel. In 2015 werden het uitgiftebeleid en de organisatiestructuur gewijzigd, waardoor de gronden in 2017 in eigendom van het Fonds Innoveren en Ondernemen (toen het Hermesfonds) kwamen. Sindsdien hebben onderzoeksgerichte bedrijven de mogelijkheid om – naast het vestigen van een erfpacht – de percelen aan te kopen.

In 2022 is in totaal 10,38ha in erfpacht uitgegeven en 7,04ha verkocht, waarvan 5,1ha aan VUB ten behoeve van de uitbouw van het Green Energy Park vzw – een samenwerkingsverband van VUB en UZ Jette.

Als co-creatie hub en strategisch proeftuincentrum stimuleert Green Energy Park de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, overheden en eindgebruikers door hen unieke proeftuinen of living labs aan te bieden waar ze hun innovatieve ontwikkelingen kunnen testen en verfijnen in een realistische omgeving.

In 2023 bestaat het Researchpark 40 jaar en met de komst van het Green Energy Park zien we de mogelijkheid om in samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel de krachtlijnen die in 2015 werden vooruitgeschoven, versneld te realiseren en de ambitie hoger te stellen. Zowel op niveau van het Research Park Zellik als van de individuele bedrijven die er gevestigd zijn, kan GEP vzw een sleutelrol spelen in de bijdrage aan de missies en transities op vlak van energie, mobiliteit, data-gedreven werking, ... die vanuit VLAIO worden vooropgesteld.

In 2022 zijn hiertoe verdere gesprekken gevoerd en stappen gezet in functie van het uitfaseren van de eigendom van het FIO en de beheeropdracht van VLAIO.

Beheer Europese fondsen

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen staat in voor de uitvoering en het beheer van het Vlaamse EFRO programma en coördineert daarnaast het beheer en de uitvoering van verschillende Interreg - programma's. Voor zowel EFRO als voor de verscheidene Interreg programma's werd de opmaak van de respectieve operationele programma's afgerond. Vanwege Europees oponthoud rond het Meerjarig Financieel Kader en aanslepende onderhandelingen over basisregels voor het Cohesiebeleid verschoof de indiening van deze operationele programma's naar de eerste helft van 2022.

Het Brexit Adjusting Reserve werd in 2022 verder uitgerold.

Met het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) beschikt het agentschap over een instrument dat kan instaan voor de cofinanciering van economische en innovatieve projecten binnen de programma's EFRO Vlaanderen en EFRO Interreg.

Een efficiënt beheer van het EFRO-fonds: EFRO-Vlaanderen programma

Programmaperiode 2014-2020

Kader

In het kader van de doelstelling "Investerings in groei en werkgelegenheid" van het Europees Cohesiebeleid 2014 – 2020, verkreeg Vlaanderen een bedrag van 175 miljoen euro uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor de ondersteuning van projecten die bijdragen tot duurzame economische ontwikkeling en tewerkstellingscreatie, en het realiseren van de objectieven van de Europa 2020-strategie voor een slimme, duurzame en inclusieve groei.

Er worden initiatieven ondersteund binnen 4 prioriteiten (naast de programmawerking):

- 1) Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie: gericht op slimme specialisatie en kennisvalorisatie van onderzoek;
- 2) Versterken van het concurrentievermogen van kmo's: gericht op het stimuleren van ondernemerschap en het ondersteunen van groei en internationalisatie bij kmo's door het versterken van het kennispotentieel en de capaciteit voor internationaal ondernemen;
- 3) Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie: gericht op het verbeteren van de energie - efficiëntie in de woningbouwsector en bij kmo's, de reductie van CO² (stedelijke mobiliteit) en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen;
- 4) Stimuleren van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling (van toepassing in Gent en Antwerpen): gericht op de aanpassing aan klimaatverandering, bescherming van het leefmilieu en de uitvoering van kleinschalige stedelijke projecten met economische hefboomfunctie.

Het EFRO Vlaanderen programma werd in 2021 aangevuld met de nieuwe prioriteit React-EU (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe). React-EU is een nieuw, kortlopend programma (budgetjaren 2021-2023) waarmee de EU reageert op de coronacrisis en dat is uitgewerkt in de vorm van een extra prioriteit in het OP 2014-2020. Het EFRO-programma kreeg hiervoor 33,1 miljoen euro ter beschikking.

Activiteiten in 2022

In 2022 werden 2 projectoproepen gelanceerd. Binnen prioriteit 1 - Innovatie en technologische ontwikkeling, liep er in de GTI-Limburg een oproep ter bevordering van co-creatie om de O&O resultaten beter te valoriseren. Voor prioriteit 4 – Duurzame grootstedelijke ontwikkeling, liep er een oproep voor de ondersteuning van kleinschalige projecten op wijkniveau als economische hefboom.

Daarbij werden 2 projecten goedgekeurd door de Managementautoriteit voor een totale EFRO-steun van 288.885,53 euro. Gelet op het aflopend karakter van de programmaperiode werd er in 2022 slechts voor 31.000 euro aan cofinanciering vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen (FIO) toegekend aan één project.

Programmaperiode 2021-2027

Kader

Het Vlaamse EFRO-programma 2021 – 2027 beoogt het versterken van de duurzame groei en concurrentiekracht van Vlaanderen, terwijl het tegelijkertijd de transitie naar een koolstofarme, circulaire en energie-efficiënte economie versnelt. Zo draagt het bij aan een sterke reductie van de Vlaamse CO2-emissies, én de realisatie van de Europese Green Deal.

De programmastrategie is opgebouwd langs 3 strategische lijnen, namelijk 2 inhoudelijke prioriteiten en 1 met betrekking tot de aanpak: Slim Vlaanderen, Duurzaam Vlaanderen en Vlaanderen Investeert.

Slim Vlaanderen

De voorbije jaren investeerde Vlaanderen steeds meer in O&O en bestendigt zo haar plaats in de subtop van Innovatieve regio's. Het naar de markt brengen van reeds ontwikkelde of nog in ontwikkeling zijnde kennis blijft echter een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast neemt het belang van verdere digitalisering alsnar toe wat ook de nood aan nieuwe competenties en vaardigheden doet toenemen.

Deze doelstelling richt zich op kennisvalorisatie en kennisoverdracht. Hiervoor wordt 60% van het programmabudget gereserveerd.

Duurzaam Vlaanderen

Het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 bevestigt het belang van de transitie naar een circulaire economie om de Vlaamse economie future proof te maken. In lijn hiermee focust EFRO volgende jaren op de energie-efficiënte renovatie van private en sociale woningen en openbare gebouwen; het bevorderen van de productie en consumptie van hernieuwbare energie bij verwarming en koeling; klimaatadaptatie; duurzame multimodale mobiliteit en circulaire economie.

De nadruk van deze doelstelling ligt op demonstratie en versnelde uitrol, ook van bestaande technologieën. Hiervoor wordt 40% van het programmabudget gereserveerd.

Vlaanderen investeert

Wat projecttypes betreft continueert het programma de sterke nadruk op grotere investeringsprojecten, omdat deze bewezen hebben voor grotere impact te kunnen zorgen. Waar mogelijk gaat dit type projecten wel hand in hand gaan met werkingsprojecten, die ook als afzonderlijk projecttype behouden blijven

Activiteiten in 2022

Met betrekking tot de programmaperiode 2021-2027 werd gedurende 2022 het operationeel programma verder vorm gegeven. Hiertoe werden verschillende beleidsdomeinen, alsook een breed partnerschap aan stakeholders, nauw betrokken. Het operationeel programma werd uiteindelijk in december 2022 door de Europese Commissie goedgekeurd. Daarnaast werd vanuit de afdeling input geleverd voor het Belgische Partnerschapsakkoord en werden de werkprocessen geëvalueerd en bijgesteld.

In september werd het programma officieel gelanceerd met een startevent in het Wintercircuit te Gent en een roadshow langsheen alle Vlaams provincies. Een eerste reeks van oproepen werd gelanceerd, zowel Vlaamsbreed als in de transitieregio Limburg voor in totaal 70 miljoen euro. Als oproepthema's werd gekozen voor innovatiecapaciteit, vaardigheden, hernieuwbare energie en duurzame (stedelijke) mobiliteit.

Een efficiënt beheer van het EFRO-fonds: Interreg-programma's

Kader

In het kader van de doelstelling "Europese Territoriale Samenwerking" (Interreg) verkreeg Vlaanderen een bedrag van 172 miljoen euro voor periode 2014-2020, en 235 miljoen euro voor de periode 2021-2027 uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

De Interreg-programma's zijn het internationale luik van EFRO en ondersteunen internationale samenwerking met het oog op de transformatie van onze regionale economie in lijn met de EU-strategieën rond de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen en de 'Green Deal'. Vlaanderen neemt deel aan 10 programma's voor periode 2014-2020 en 9 programma's voor periode 2021-2027.

Er worden initiatieven ondersteund binnen de volgende topics die op hun beurt doorvertaald worden naar de context van een specifiek Interreg-programmagebied:

- ▶ Overgang naar een kenniseconomie en versterking van innovatie;
- ▶ Overgang naar een groene, koolstofarme economie;
- ▶ Versterken van de sociale cohesie, vaardigheden voor transitie, arbeidsmarkt en levenslang leren;
- ▶ Duurzaam toerisme;
- ▶ Governance van grensknelpunten.

Kernthema's als klimaatverandering en Europa dichtbij de burger kleuren de invulling van deze thema's.

Activiteiten in 2022

In 2022 betroffen de voornaamste Interreg-activiteiten van het agentschap:

- ▶ De vertegenwoordiging van Vlaanderen in de Interreg-programmacomités en relevante EU of intern-Vlaamse werkgroepen, en dit zowel i.h.k.v. het beheer van de programma's van de aflopende Interreg V 2014-2020 periode, als voor de reeds opgestarte Interreg programma's in de nieuwe periode VI 2021-2027;
- ▶ Technisch-inhoudelijke input en administratieve werkzaamheden voor laatste stappen van de opstart van een aantal Interreg programma's voor de programmaperiode VI 2021-2027
- ▶ Het aansturen van en toezicht houden op het systeem voor controle van projectuitgaven door Vlaamse projectuitvoerders;

- ▶ Het voeren van een contactpuntwerking (NCP) voor begeleiding van nog lopende projecten van de Interreg V 2014-2020 periode, alsook projectacquisitie en begeleiding van Vlaamse partners in de projecten voor de eerste oproepen van Interreg VI programma's;
- ▶ Het adviseren van en meebeslissen over Interreg-projectvoorstellen alsook vragen voor cofinanciering hiervoor uit het Fonds voor Innoveren en Ondernemen;

In 2022 werden geen grootschalige projectoproepen meer uitgezet voor Interreg V 2014-2020. De beperkt overblijvende restbudgetten uit bijv. afgelopen projecten werden voornamelijk ingezet ter optimalisatie van andere goedgekeurde projecten. Altijd werd er daarbij gestreefd naar een maximalisatie van de EFRO budget benutting in functie van te behalen indicatoren van de individuele programma's en Vlaamse beleidsprioriteiten.

Op datum van 31.12.2022 waren er nog steeds ruim 400 goedgekeurde Interreg V 2014-2020 projecten met Vlaamse partners actief waarvan 1/3 getrokken door een Vlaamse Lead partner.

De totaal goedgekeurde projectkost van Vlaamse Interreg V 2014-2020 projectpartners bedraagt cumulatief bijna 500 miljoen euro waarvan ruim 260 miljoen euro door het EFRO bijgedragen wordt.

In 2022 ging voor periode VI 2021-2027 nog een deel van de werkzaamheden naar de opmaak en goedkeuring van een aantal Interreg VI programma's. De tweede en laatste reeks programma's kon begin 2022 ter goedkeuring voorgelegd worden, waardoor Vlaanderen bijdroeg aan het behalen van de Europese deadlines voor indiening van deze programma's.

Voor andere, reeds goedgekeurde programma's, kon de aandacht voluit gaan naar de lancering van eerste grote oproepen, en nadien het selecteren van de eerste projecten in de nieuwe Interreg VI periode. Door de tweetraps procedure die gehanteerd wordt voor projectindiening en – selectie, zijn slechts bij een paar programma's de eerste projecten ook definitief goedgekeurd. Voor Interreg VI 2021-2027 werden in 2022 in totaal 39 projecten goedgekeurd, voor een totaal van 15,14 miljoen euro aan toegekende EFRO steun voor Vlaamse partners in die projecten.

Wat het Fonds Innoveren en Ondernemen (FIO) betreft, werden in 2022 in totaal 5 nieuwe Interreg-steundossiers vastgelegd voor een totaal bedrag van 1,15 miljoen euro, allen betreffen dossiers voor de Interreg VI periode.

Cumulatief zijn er 75 Interreg V FIO steundossiers goedgekeurd voor een totaal bedrag van 15,27 miljoen euro. Van deze dossiers betreffen er 9 de Vlaamse bijdrage aan de Technische Bijstand van Interreg-programma's (5,8 miljoen euro) en 66 de eigenlijke cofinanciering voor een Interreg-project (9,47 miljoen euro).

Voor Interreg VI zijn cumulatief 13 nieuwe FIO steundossiers goedgekeurd voor een totaal bedrag van 6,95 miljoen euro. Deze betreffen de 8 Vlaamse bijdragen aan de Technische Bijstand van Interreg programma's 21-27 goedgekeurd in 2021, en de hoger genoemde 5 nieuwe dossiers goedgekeurd in 2022.

Meer gedetailleerde informatie over de uitvoering van het Vlaamse EFRO-programma en de Interreg-programma's in Vlaanderen vindt men op <https://www.vlaio.be/nl/vlaio-netwerk/efro-interreg>, en op de projectendatabank <https://www.efro-projecten.be>.

Brexit Adjustment Reserve (BAR)

Het BAR project kwam in 2022 volledig op kruissnelheid. De Afdeling Europese Programma's in VLAIO kreeg van de Vlaamse Regering het mandaat om de projecten te implementeren die gefinancierd worden in het kader van de BAR Brexit Adjustment Reserve na de uitstap van het Verenigd Koninkrijk uit de EU. Dit is een overstap naar het nieuwe normaal waarin het VK een derde (niet EU) land wordt maar één van de belangrijkste handelspartners van Vlaanderen blijft. De uitstap van het VK uit de Europese Unie vereiste veel veerkracht en aanpassing van het Vlaamse ecosysteem. De gevreesde big bang bleef uit maar in het afgelopen jaar werd de impact meer en meer duidelijk. Deze problematiek gecombineerd met de complexe context van COVID, Oekraïne en energiecrisis vergt veel veerkracht van bedrijven. Uitstelgedrag van de Britten maakte de situatie bovendien zeer volatiel en vergt voortdurend aanpassing van de bedrijven, groot en klein, alsook van de dienstverleners. Diverse sectoren zijn geïmpacteerd: vooral KMO's in agrofood, siertelers, toerisme, cultuur en niet in het minst de visserij. De Vlaamse Veerkracht verankert de ondersteuning van het ecosysteem en wordt grotendeels gefinancierd door de fondsen die de EU aan Vlaanderen toeweest in het kader van BAR (143 miljoen euro). Deze worden door VLAIO beheerd in nauwe samenwerking met andere departementen zoals Buitenlands Beleid, L&V, FIT, VLAM, Toerisme Vlaanderen, Cultuur, ... Bij de opzet van de projecten werd niet achteruit gekeken maar vooruit: wat is het nieuwe normaal na de uitstap van het VK uit de EU en hoe dient Vlaanderen daarop in te spelen? Cruciale ankerpunten in het Vlaamse en Europese beleid zoals vergroening en digitalisering werden mee in de planning opgenomen.

Sinds mei 2022 tot op vandaag lopen er ongeveer **230 projecten** waarin rechtstreekse of onrechtstreekse steun aan meer dan **1.250 bedrijven**, in hoofdzaak KMO's, gegeven wordt. In 2022 kreeg ook één van de belangrijkste overkoepelende projecten concrete vorm, met name het Gateway2 Britain project waarin de onmisbare logistieke processen tussen Vlaanderen, in hoofdzaak via de havens, en het VK in kaart werden gebracht en naar oplossingen werd gezocht om via doorgedreven digitalisering de administratieve stromen van data die nodig zijn in de supply chain en de trafiek over het Kanaal te faciliteren. Dit project wordt ook aan de andere zijde van het Kanaal sterk verwelkomd: de Britten zien het als een incentive om de vroeger uitstekende relaties met Vlaanderen een nieuw élan te geven.

Via de Brexit Veerkrachtsubsidie werd in 2022 steun toegekend aan **20 ondernemingen** voor een totaal bedrag van 662.699 euro.

Deelname aan internationale netwerken

Om internationale samenwerking te stimuleren worden de VLAIO programma's waarbij steun toegekend wordt ingezet in internationale netwerken. Hierbij financiert VLAIO het Vlaamse aandeel van een grensoverschrijdend project.

Deelname aan netwerken

Era-Net schema en partnerships

Via diverse initiatieven beoogt de Europese Commissie de samenwerking en coördinatie tussen de verschillende onderzoek- en innovatieprogramma's van de EU-lidstaten en de geassocieerde landen te bevorderen om zo bij te dragen tot de realisatie van de Europese onderzoeksruimte.

Het ERA-Net schema werd opgestart binnen het Zesde Kaderprogramma (KP6) en werd verdergezet in het Zevende Kaderprogramma (KP7). In 2014 gingen, onder H2020, ERA-Net Cofund projecten van start. De deelnemers aan de ERA-Net-projecten zijn overheidsorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de financiering en/of het beheer van onderzoeksprogramma's op nationaal of regionaal niveau (ministeries, agentschappen, ...). Binnen het kaderprogramma "Horizon Europe", opgestart in 2021, werden de veelheid aan thematische netwerken geconsolideerd tot een beperkter aantal "EU-partnerships". Horizon Europe gaat evenwel verder dan consolidatie en introduceert een meer strategische en impact-gestuurde benadering en wenst met de partnerships een antwoord te bieden op belangrijke socio-economische vragen.

Een prioritering van mogelijke partnerships voor deelname door VLAIO werd uitgevoerd. Voor 8 partnerships waarbij overheidsinstanties samen projecten financieren met een top-up van de Europese Commissie, werd het proces voor deelname door VLAIO opgestart. In 2022 werd deelgenomen aan vijf oproepen georganiseerd binnen de partnerships.

Op te merken valt dat er geen verplicht lidmaatschap van de lidstaten of regio's vereist is aan de diverse initiatieven, verschillende agentschappen per lidstaat/regio kunnen rechtstreeks deelnemen. Ook de consortia zijn verschillend voor elk van de diverse initiatieven, afhankelijk van de wens van individuele agentschappen om al dan niet in te stappen. De diversiteit is bijgevolg heel hoog, met de aanwezigheid van fundamenteel, strategisch, collectief en industrieel onderzoek en industriële ontwikkeling in diverse netwerken, maar ook van beleidsondersteunend onderzoek. In België is deelname in de diverse internationale netwerken geregionaliseerd en soms nemen verschillende Vlaamse entiteiten (zoals VLAIO, FWO, EWI,...) deel aan een zelfde netwerk.

Active and Assisted Living (AAL)

Naast de ERA-Net-projecten heeft de Europese Commissie de ambitie om de samenwerking op het vlak van innovatie in de EU te bevorderen via zgn. art.185 initiatieven waar de EC samenwerkt met de lidstaten. VLAIO nam in 2022 deel aan een oproep van Active and Assisted Living (AAL). Bij dit initiatief is er een gecombineerde financiering door de nationale (regionale) overheden en fondsen van de Europese Commissie.

EUREKA-programma

EUREKA is een intergouvernementeel initiatief voor de bevordering van de internationale samenwerking op het vlak van toegepast en marktgericht industrieel O&O.

EUREKA hanteert het bottom-up principe. Bedrijven en hiermee samenwerkende universiteiten en onderzoeksinstituten uit het Vlaams Gewest kunnen voor hun deelname in een project beroep doen op VLAIO. Het aanvragen van steun in het kader van EUREKA-projecten en de evaluatie van deze aanvragen, gebeurt in overeenstemming met de gebruikelijke procedures en modaliteiten voor O&O-bedrijfssteun.

VLAIO vertegenwoordigt het Vlaamse gewest in EUREKA. Dit houdt een betrokkenheid in bij de dagelijkse werking van het netwerk en een gepaste vertegenwoordiging in de beleidsorganen van de intergouvernementele organisaties EUREKA en Eurostars en in de EUREKA-Clusters PENTA en ITEA. VLAIO organiseert hiervoor een aanspreekpunt voor Vlaamse bedrijven en instellingen. Potentiële organisatoren of deelnemers aan EUREKA- en Eurostars-projecten kunnen bij dit aanspreekpunt terecht voor advies bij het opzetten van een internationale samenwerking en de daarmee gepaard gaande procedures en keuzes qua steunmodaliteiten.

Multilaterale samenwerking

Voor een aantal netwerken (CORNET, Ira-SME) hebben de lidstaten beslist om na het einde van de financiering door de Europese commissie de steunverlening verder te zetten met continuïteit van het netwerk in eigen beheer. Dit zijn dus multilaterale netwerken zonder EU-tussenkomst.

Hoewel er heel wat netwerken bestaan om samenwerking over de landsgrenzen te bevorderen, ondervinden ondernemers binnen België soms drempels voor samenwerking met bedrijven uit de andere gewesten. Daarom werd in samenwerking met INNOVIRIS en SPW een netwerk gestart, BELCO, om bedrijven de kans te bieden samen te werken met bedrijven uit het Brussels hoofdstedelijk gewest en het Waals gewest. Het netwerk werd van bij de start opgezet in eigen beheer zonder betrokkenheid van de Europese Commissie, maar werd ontworpen volgens de logica van ERA-Net.

In 2022 werd de bilaterale oproep “Cell Based Technologies” georganiseerd in samenwerking met Nederland (RVO). Dit initiatief kaderde binnen de afspraken die gemaakt werden tussen het Vlaamse (EWI vanuit Vlaanderen) en Nederlandse beleid om meer te gaan samenwerken in het domein van gepersonaliseerde geneeskunde.

Het overzicht van de netwerken met VLAIO participatie in 2022 wordt gegeven in onderstaande tabel.

Tabel: overzicht netwerken met VLAIO participatie in 2022

Acroniem	Netwerk	Type	Onderwerp	Programma
SOLAR-ERA.NET	ERA-Net Cofund	Thematisch	Zonne-energie	O&O bedrijfssteun
MARTERA	ERA-Net Cofund	Thematisch	Maritieme en mariene technologieën	O&O bedrijfssteun
M-ERA-NET	ERA-Net Cofund	Thematisch	Materialen	O&O bedrijfssteun
WATER4ALL	Partnership	Thematisch	Waterveiligheid	O&O bedrijfssteun
Eurostars	Partnership	Horizontaal	Alle onderwerpen, gericht op R&D-intensieve kmo's	O&O-bedrijfssteun
KDT	Partnership	Thematisch	Digitale transformatie van economische en maatschappelijke sectoren	O&O-bedrijfssteun
AAL	Art.185	Thematisch	Active Assisted Living	O&O-bedrijfssteun

Eureka bottom up	Eureka	Horizontaal	Alle onderwerpen	O&O-bedrijfssteun
ITEA	Eureka	Thematisch	Software-intensieve systemen	O&O-bedrijfssteun
Penta	Eureka	Thematisch	Micro- en nano-elektronica en elektronische systemen	O&O-bedrijfssteun
CORNET	Multilateraal eigen beheer	Horizontaal	Alle onderwerpen, gericht op collectief onderzoek	TETRA COOCK
Ira-SME	Multilateraal eigen beheer	Horizontaal	Alle onderwerpen, gericht op kmo's	O&O bedrijfssteun
BEL-CO	Multilateraal eigen beheer	Horizontaal	Alle onderwerpen, gericht om Belgische bedrijven	O&O-bedrijfssteun
Cell Based Technologies	Multilateraal eigen beheer	Thematisch	Bilaterale call met Nederland rond op cellen gebaseerde technologieën	O&O-bedrijfssteun

Overzicht steuntoekenning binnen internationale netwerken en hefboom EU-financiering

In 2022 werden in 14 netwerken 83 projecten behandeld waarbij aan 33 projecten steun werd toegekend. Projecten worden gesteund via de inzet van O&O-bedrijfssteun, TETRA en COOCK.

Onderstaande tabel geeft het overzicht van de toegekende steun, het aantal gesteunde projecten en het aantal behandelde projecten. Om de overzichtelijkheid te behouden worden de netwerken gebundeld en worden de data gepresenteerd per VLAIO-programma.

Tabel: overzicht toegekende steun 2022

Netwerk (groep)	Steun miljoen euro				aantal projecten	
	Bedrijfssteun	COOCK	TETRA	Totaal	gesteund	ingediend
ERA-NET cofund	0.93			0.93	4	8
Partnership	4.51			4.51	11	36
Art 185 (AAL)	3.90			3.90	7	18
Eureka	4.55			4.55	3	6
Multilateraal	0.61	0.84	1.29	2.74	8	15
Totaal	14.50	0.84	1.29	16.63	33	83

Binnen de totaliteit van netwerken in de schema's ERA-Net Cofund, Partnerships, Art 185, Eureka en multilaterale samenwerking werd in 2022 in totaal 16,63 miljoen euro steun toegekend vanuit het Fonds Innoveren en ondernemen.

Bij twee netwerken is er een engagement van cofinanciering door de Europese Commissie via een terugbetaling aan het Fonds voor Innoveren en Ondernemen na uitbetaling aan de begunstigden. Op het totaal van 16,63 miljoen euro vastgelegd op de Vlaamse begroting zal via deze cofinanciering finaal 2,44 miljoen euro uitbetaald worden door de Europese Commissie voor AAL en Eurostars. Voor Vlaanderen bedraagt de finale betaling (na ontvangst van de terugbetaling) dus 14,19 miljoen euro.

Naast deze vorm van cofinanciering is er in KDT ook een rechtstreekse vastlegging vanuit de Europese Commissie met een rechtstreekse uitbetaling aan de begunstigden, gekoppeld aan de steun van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen. In 2022 bedroeg dit 2,23 miljoen euro.

Als rekening gehouden wordt met de twee vormen van cofinanciering door de Europese Commissie is er een engagement voor een participatie in de betalingen van 4,66 miljoen euro door de Europese Commissie tegenover een geraamde betaling door Vlaanderen van 14,19 miljoen euro, wat de totale steun toegekend aan de uitvoerders op 18,86 miljoen euro brengt.

Onderstaande tabel geeft het globale overzicht van de steuntoekenning in de netwerken, inclusief Europese cofinanciering.

Tabel: hefboom financiering uit de Europese Commissie in 2022

Overzicht betalingen netwerken 2022 in miljoen euro	
Vastlegging begroting Vlaanderen	16,63
Betaling EU als terugbetaling (AAL & Eurostars)	2,44
Saldo betalingen vanuit Vlaanderen	14,19
Rechtstreekse financiering EU (KDT)	2,23
Totale financiering EU	4,66
Totaal engagement betalingen (Vlaanderen+EU)	18,86

Naar hefboom dient opgemerkt dat in het KDT-netwerk de deelname van VLAIO niet enkel geleid heeft tot een cofinanciering van de Europese Commissie aan de bedrijven als matching met de financiering vanuit het Fonds voor Innoveren en Ondernemen maar ook aan IMEC, als matching met de inzet van de IMEC-dotatie in samenwerkingsprojecten. Dit bedraagt 9,91 miljoen euro. Via de deelname van VLAIO aan de netwerken is er in 2022 dus een totale subsidie van 14,57 miljoen euro aan Vlaamse spelers.

Het globale overzicht van steuntoekenning in netwerken inclusief de steun aan IMEC als gevolg van de deelname door VLAIO gaat in onderstaande tabel.

Tabel: hefboom financiering uit de Europese Commissie in 2022, inclusief de steun aan IMEC als gevolg van de deelname door VLAIO aan netwerken

Globale hefboom VLAIO-deelname voor EU-steun Vlaanderen 2020 in miljoen euro			
	VLAIO-programma's	IMEC	Totaal
Betalingen Vlaanderen	14,19	10,05	24,24
Betalingen EU	4,66	9,91	14,57
Totaal	18,86	19,96	38,82

Bijlagen

Bijlage 1: Beslissingscomité bij het Fonds Innoveren en Ondernemen

Opdracht

In uitvoering van het decreet van 20 november 2015 houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie werd een beslissingscomité bij het Fonds Innoveren en Ondernemen opgericht. Dit beslissingscomité behandelt een groot aandeel van de steun die vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen aan innovatieprojecten wordt toegekend. De andere beslissingen en steuntoekenning volgen de gebruikelijke procedures voor een intern verzelfstandigd agentschap, met beslissingen door de Vlaamse Regering, de bevoegde minister of de administrateur-generaal. De Vlaamse Regering bepaalt welke instrumenten met betrekking tot de steunverlening, tot de bevoegdheid van het beslissingscomité bij het Fonds Innoveren en Ondernemen behoren. Het beslissingscomité kan alle handelingen stellen die verband houden met de toekenning en de opvolging van deze instrumenten of combinaties ervan, waaronder in het bijzonder:

1. vaststellen van de nadere modaliteiten inzake de aanvraagprocedure- en voorwaarden;
2. bepalen van de nadere modaliteiten en criteria voor de programma's en projecten en eventuele combinaties daarvan;
3. organisatie van de oproep tot indiening van de aanvragen en de beoordeling van de ontvankelijkheid ervan;
4. beoordeling van de gegrondheid van de aanvragen;
5. toekenning van steun, met inbegrip van het opleggen van voorwaarden en modaliteiten in de (type-)overeenkomst;
6. oordelen over het verzoek tot herziening van de steunbeslissing;
7. opvolging van het project of programma met inbegrip van de vordering tot terugbetaling van oneigenlijk aangewende steun;
8. bepalen van de voor steun in aanmerking komende kosten.

Het beslissingscomité kan verder ook adviezen verstrekken met betrekking tot de werking, effectiviteit en mogelijke optimalisaties aan deze steuninstrumenten. Het houdt bij de invulling van zijn opdracht ook rekening met de algemene en specifieke beleidslijnen van de Vlaamse Regering, zoals die blijken uit de afspraken tussen het Agentschap Innoveren & Ondernemen en de Vlaamse minister, bevoegd voor het beleidsdomein economie, wetenschap en innovatie.

Het Besluit van de Vlaamse Regering houdende het beheer en de werking van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid en de werking van het beslissingscomité bij dat Fonds legt vast dat het beslissingscomité bevoegd is voor de instrumenten, gebaseerd op de volgende besluiten en de eventuele uitvoeringsbesluiten:

1. het besluit van de Vlaamse Regering van 3 oktober 2003 houdende de instelling van een financieringskanaal voor het strategisch basisonderzoek in Vlaanderen;
2. het besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2004 houdende de oprichting van een programma voor de bevordering van kennistransfer door instellingen van hoger onderwijs;
3. het besluit van de Vlaamse Regering van 18 februari 2005 betreffende de projectmatige financiering van toegepast collectief onderzoek voor de land- en tuinbouwsector;

4. het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden;
5. het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.
6. Het Besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de steun voor innovatieclusters in Vlaanderen (4 maart 2016).
7. Besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling met een kennisintensief karakter in Vlaanderen.
8. Besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor ontwikkeling en innovatie in Vlaanderen.
9. Besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoeksprojecten voor de uitvoering van doctoraatsonderzoek of postdoctoraal onderzoek in samenwerking met onderzoeksorganisaties.
10. Besluit van de Vlaamse Regering van 22 december 2017 tot regeling van steun aan consortia van ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling, ingebed in een ruimer samenwerkingsverband met onderzoeksorganisaties.
11. Besluit van de Vlaamse Regering van 25 mei 2018 tot regeling van steun aan projecten voor collectief onderzoek en ontwikkeling en collectieve kennisverspreiding (COOCK).
12. Besluit van de Vlaamse Regering van 23 februari 2018 tot regeling van de cofinanciering van onderzoek en ontwikkeling in het kader van overheidsopdrachten.

Samenstelling

Voorzitter:

De heer Eric Van Zele

Leden:

Prof. Gilbert Declerck

Prof. Koenraad Debackere

Mevrouw Ria Bollen

De heer Peter Hertog

Mevrouw Sandra Rosvelds

De heer Johan Guldix

De heer Robin De Man

De heer Bart Van Hooland

Mevrouw Ann Viaene

Prof. Silvia Lenaerts

De heer Patrick Maselis

Regeringsafgevaardigden:

De heer Paul De Hondt

De heer Lieven Van Wichelen

Waarnemer:

De heer Hans Willems

De heer Johan Hanssens

Secretaris:

De heer Mark Andries

Bijlage 2: Ethisch Strategisch Advies Comité

Sinds 11 september 2018 kan onder bepaalde voorwaarden steun gegeven worden aan innovatieprojecten met militair of tweëerlei gebruik ("dual use"). Er werd een Ethisch Strategisch Advies Comité opgericht dat over deze steunaanvragen een bindend negatief advies kan geven.

De leden van het Ethisch Strategisch Advies Comité zijn:

- Mevrouw Natalie Bertels
- Mevrouw Marianne De Voecht
- Mevrouw Hilde Laga (voorzitter)
- De heer Michael Peeters
- De heer Tim Van Langenhove

Er werden in 2022 geen O&O-dossiers voor bindend advies aan het comité voorgelegd

Bijlage 3: Overzichtstabellen bedrijfssteun

Verdeling directe steun aan bedrijven naar bedrijfsgrootte

Maatregel	Kleine onderneming	Middelgrote onderneming	Grote Onderneming	Totaal
Baekeland-mandaat (MBAE)	€ 5.218.828	€ 625.570	€ 6.659.371	€ 12.503.769
Blue deal ecologiesteun waterbesparing (BDEW)	€ 389.754	€ 507.895		€ 897.649
Brexit veerkrachtsubsidie (BREXIT)	€ 450.002	€ 212.697		€ 662.699
Coöperatief onderzoek clusterproject (CLUS-COOP-OND)	€ 905.455	€ 277.168	€ 963.819	€ 2.146.442
Coöperatief ontwikkeling clusterproject (CLUS-COOP-ONTW)	€ 1.967.567	€ 608.588	€ 115.829	€ 2.691.984
Coöperatieve O&O haalbaarheidsstudie (CLUS-COOP-HS)	€ 445.940	€ 99.742	€ 364.116	€ 909.798
EcologiePremie	€ 8.215.355	€ 2.534.850	€ 4.872.292	€ 15.622.497
Hinderpremie Openbare Werken	€ 10.663.840			€ 10.663.840
Innovatiemandaat Fase 2 (MIM2)	€ 215.676	€ 176.760	€ 343.086	€ 735.522
Innovatiemandaat Fase 2 na 1 (MIM2NA1)	€ 98.680		€ 278.576	€ 377.256
Innovatieve starterssteun (ISS)	€ 3.400.000			€ 3.400.000
Interdisciplinair coöperatief onderzoek clusterproject (CLUS-ICON-OND)	€ 3.280.317	€ 1.198.197	€ 3.506.992	€ 7.985.506
IPCEI eerste industriële toepassing project (IPCEI-FID)	€ 11.294.000		€ 26.193.484	€ 37.487.484
IPCEI klimaat, energie en transport project (IPCEI-EET)			€ 115.985.898	€ 115.985.898
IPCEI onderzoeksproject (IPCEI-OND)			€ 4.930.766	€ 4.930.766
IPCEI ontwikkelingsproject (IPCEI-ONTW)			€ 23.130.819	€ 23.130.819
kmo-groeisubsidie (KMOGS)	€ 8.640.430	€ 1.427.537		€ 10.067.967
KMO-Portefeuille	€ 38.352.309	€ 4.830.354		€ 43.182.663
O&O Haalbaarheidsstudie (HS)	€ 2.437.662	€ 350.000	€ 626.440	€ 3.414.102
Onderzoeksproject (OND)	€ 25.889.597	€ 3.472.343	€ 43.353.080	€ 72.715.020
Ontwikkelingsproject (ONTW)	€ 48.119.897	€ 5.544.643	€ 21.589.234	€ 75.253.774
Piloottrajecten bio-gebaseerde toepassingen (PTBT)	€ 455.515			€ 455.515
SOC-ICON-project (SOC-ICON)	€ 4.531.191	€ 1.006.731	€ 2.130.207	€ 7.668.129
strategische ecologiesteun (STRES)		€ 1.000.000	€ 3.795.000	€ 4.795.000

strategische transformatiesteun (STS)	€ 3.645.118	€ 2.301.962	€ 14.763.113	€ 20.710.193
Subsidie voor onderzoek naar/demonstratie van usecases van downstream toepassingen van ruimtevaarttechnologie (CLUS-SPACE)	€ 64.243	€ 63.432	€ 118.926	€ 246.601
Thematisch ICON-project (ICON)	€ 399.112		€ 561.059	€ 960.171
Totaal	€ 179.080.489	€ 26.238.468	€ 274.282.108	€ 479.601.065

Verdeling directe steun aan bedrijven naar provincie

Provincie	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	MZ buiten Vlaanderen	(Leeg)	Total
Baekeland-mandaat	€ 3.996.911	€ 946.992	€ 2.647.756	€ 2.424.527	€ 1.691.226	€ 796.357		€ 12.503.769
Blue deal ecologisteun waterbesparing	€ 147.412	€ 12.160	€ 463.276	€ 90.662	€ 184.139			€ 897.649
Brexit veerkrachtsubsidie	€ 120.259	€ 207.393	€ 176.799		€ 158.248			€ 662.699
Collectief onderzoek clusterproject	€ 799.417	€ 363.658	€ 144.339	€ 342.830		€ 201.519		€ 1.851.763
COOCK-project	€ 190.687	€ 601.971		€ 883.057	€ 199.710	€ 1.560.667		€ 3.436.092
Coöperatief onderzoek clusterproject	€ 640.616	€ 314.216	€ 713.826	€ 319.180	€ 282.564			€ 2.270.402
Coöperatief ontwikkeling clusterproject	€ 745.658	€ 28.090	€ 1.564.582	€ 191.859		€ 248.327		€ 2.778.516
Coöperatieve O&O haalbaarheidsstudie	€ 336.001	€ 49.200	€ 260.319	€ 40.879	€ 174.306	€ 49.093		€ 909.798
EcologiePremie	€ 4.892.764	€ 1.894.277	€ 2.536.423	€ 1.122.986	€ 4.463.562	€ 712.485		€ 15.622.497
Hinderpremie Openbare Werken	€ 2.375.520	€ 1.029.760	€ 3.193.040	€ 1.321.520	€ 2.742.000	€ 2.000		€ 10.663.840
Innovatiemandaat Fase 1		€ 138.868						€ 138.868
Innovatiemandaat Fase 2			€ 360.616	€ 176.760		€ 198.146		€ 735.522
Innovatiemandaat Fase 2 na 1	€ 98.680		€ 144.326		€ 134.250			€ 377.256
Innovatiemandaat Spin-off		€ 282.915	€ 888.819	€ 1.784.580		€ 954.980		€ 3.911.294
Innovatieve starterssteun	€ 900.000	€ 450.000	€ 750.000	€ 650.000	€ 600.000		€ 50.000	€ 3.400.000
Interdisciplinair coöperatief onderzoek clusterproject	€ 6.408.804	€ 655.927	€ 2.705.670	€ 5.592.047	€ 1.093.283	€ 1.705.859		€ 18.161.590
IPCEI eerste industriële toepassing project	€ 23.047.000			€ 5.460.000		€ 8.980.484		€ 37.487.484
IPCEI klimaat, energie en transport project	€ 7.035.898			€ 22.950.000		€ 86.000.000		€ 115.985.898
IPCEI onderzoeksproject		€ 4.930.766						€ 4.930.766
IPCEI ontwikkelingsproject	€ 7.767.598		€ 11.023.705			€ 4.339.516		€ 23.130.819
kmo-groeisubsidie	€ 2.822.947	€ 1.198.169	€ 3.079.653	€ 1.269.903	€ 1.661.045	€ 36.250		€ 10.067.967
KMO-Portefeuille	€ 11.733.972	€ 5.841.449	€ 10.375.595	€ 5.149.850	€ 9.780.540	€ 301.257		€ 43.182.663
Landbouw-traject	€ 3.019.760	€ 1.950.242	€ 8.269.967	€ 3.255.632	€ 1.855.189	€ 256.612		€ 18.607.402
Landbouwtraject in clustercontext	€ 216.188		€ 775.896	€ 380.708	€ 211.176	€ 162.222		€ 1.746.190
O&O Haalbaarheidsstudie	€ 601.742	€ 420.919	€ 1.234.076	€ 334.907	€ 822.458			€ 3.414.102
Onderzoeksproject	€ 26.329.259	€ 5.269.590	€ 17.644.838	€ 13.835.539	€ 7.750.924	€ 1.884.870		€ 72.715.020

Ontwikkelingsproject	€ 17.272.128	€ 8.873.357	€ 22.150.230	€ 13.294.010	€ 11.124.944	€ 2.539.105		€ 75.253.774
Opdracht Vlaamse Minister	€ 783.200		€ 112.800	€ 22.687	€ 11.313	€ 297.304		€ 1.227.304
Opdracht Vlaamse Regering				€ 2.000.000		€ 7.500.000		€ 9.500.000
Piloottrajecten bio-gebaseerde toepassingen			€ 355.515	€ 100.000				€ 455.515
Screen Flanders	€ 840.000	€ 300.000	€ 1.060.000	€ 1.800.000	€ 240.000	€ 260.000		€ 4.500.000
SOC-ICON-project	€ 1.396.325	€ 571.639	€ 2.199.576	€ 2.583.455	€ 851.547	€ 65.587		€ 7.668.129
Speerpuntcluster clusterproject	€ 68.000		€ 68.000		€ 1.234.000	€ 1.268.000	€ 44.000	€ 2.682.000
Strategisch basisonderzoek in clustercontext	€ 7.447.416	€ 780.663	€ 11.891.673	€ 13.058.746	€ 524.079	€ 2.448.418		€ 36.150.995
strategische ecologiesteun	€ 3.888.000					€ 907.000		€ 4.795.000
strategische transformatiesteun	€ 6.910.582	€ 2.648.579	€ 2.154.493	€ 1.296.005	€ 5.700.535	€ 2.000.000		€ 20.710.193
Subsidie voor onderzoek naar/demonstratie van usecases van downstream toepassingen van ruimtevaarttechnologie (CLUS-SPACE)	€ 82.570		€ 117.430	€ 145.464	€ 54.428			€ 399.893
TETRA-project	€ 4.909.964	€ 1.161.571	€ 2.798.028	€ 2.797.759	€ 3.364.614	€ 1.268.567		€ 16.300.503
Thematisch ICON-project			€ 765.621			€ 960.171		€ 1.725.792
Total	€ 147.825.278	€ 40.922.371	€ 112.626.888	€ 104.675.552	€ 56.910.080	€ 127.904.795	€ 94.000	€ 590.958.964

Bijlage 4: Overzicht gesteunde bedrijven

Een lijst van de gesteunde rechtspersonen per maatregel kan men terugvinden op <https://www.vlaio.be/nl/over-ons/cijfers-en-rapporten>